

Ken uw doelgroep *Kwetsbare groepen*

Regio Heuvelland

April 2015

Colofon

In opdracht van:

Uitvoering en rapportage:

Ilse Lodewijks, Adviseur Onderzoek
i.s.m. Ivette Sprooten, Specialist Laaggeletterdheid

Postbus 90114
5000 LA Tilburg
T 013 46 56 700

Statenlaan 4
5042 RX Tilburg
I www.cubiss.nl

Samenvatting

.....

Meedoen in de maatschappij is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Gemeenten, bibliotheken en andere maatschappelijke organisaties hebben een belangrijke rol in de ondersteuning en begeleiding van inwoners die het niet op eigen kracht redden. Maar hoe is deze groep samengesteld? In welke wijken wonen zij? En hoe kan de bibliotheek en andere maatschappelijke organisaties hen het beste ondersteunen?

Om vast te stellen om welke kwetsbare groepen het gaat en welke omvang deze hebben, heeft Cubiss een meta-analyse uitgevoerd binnen de regio Heuvelland. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit verschillende databronnen die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt.

In deze rapportage wordt onder “kwetsbare groepen” verstaan: groepen mensen, woonachtig in de regio Heuvelland, die in een (potentieel) kwetsbare positie verkeren. Een kwetsbare inwoner is een persoon die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. In dit rapport is naar twee ‘typen’ kwetsbare groepen gekeken: laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren.

Geletterdheid is het gebruiken van gedrukte en geschreven informatie om te functioneren in de maatschappij, om de eigen doelen te bereiken en om de eigen kennis en mogelijkheden te ontwikkelen. De mate van geletterdheid wordt weergegeven in vijf niveaus (Fouarge, D., Houtkoop, W. & Van der Velden, R., 2011). Laaggeletterd betekent doorgaans dat mensen op het laagste niveau zitten.

Naar schatting wonen er in regio Heuvelland tussen 8.800 en 11.300 laaggeletterden. D.w.z. dat tussen de 12 en 16 procent van de volwassen inwoners in het werkgebied naar schatting laaggeletterd is. Deze mensen beschikken over onvoldoende vaardigheid om te kunnen omgaan met de lees- en schrijftaken in het dagelijks leven en op het werk. Ze hebben niet het niveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren.

Naast laaggeletterden is bekeken in welke mate regio Heuvelland te maken heeft met maatschappelijke kwetsbaren. Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement.

Gemeentes met kleine kans op kwetsbare inwoners

- In Eijsden-Margraten en Meerssen is de kans op kwetsbare inwoners klein. In beide gemeenten wonen relatief gezien (in verhouding tot de andere gemeenten van regio Heuvelland en Limburg) zowel weinig laaggeletterden als weinig maatschappelijk kwetsbaren.
- Beide gemeenten worden gekenmerkt door een laag percentage laagopgeleiden, relatief weinig 45plussers (geldt niet voor Meerssen), laag percentage allochtonen (geldt niet voor het Centrum) en relatief weinig mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt. Binnen gemeente Meerssen zullen verhoudingsgewijs de meeste laaggeletterden in de kernen Geulle en Meerssen wonen.
- Daarnaast is de financiële (inkomen en type woning) en sociale situatie (leefbaarheid woonomgeving) van de inwoners van deze twee gemeenten gunstig. In de kern Sint Geertruid is echter de sociale samenhang bovengemiddeld slecht. De kern Meerssen wordt gekenmerkt door relatief veel huishoudens die moeten rondkomen van een laag besteedbaar inkomen.

- De gezondheidssituatie van de inwoners van deze gemeentes is gunstiger dan gemiddeld in Zuid-Limburg. Indien het percentage inwoners met een slechte gezondheid desondanks vergeleken wordt met heel Nederland, hebben relatief veel inwoners te kampen met een slechte gezondheid.

Gemeentes met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

- Gulpen-Wittert wordt gekenmerkt door relatief veel laaggeletterden. Dit valt te verklaren vanuit het groot aantal ouderen en arbeidsongeschikten (vanwege inactiviteit is de kans op laaggeletterdheid groter). Met name in Slenaken en Gulpen zullen verhoudingsgewijs meer laaggeletterden wonen
- De kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners is in Gulpen-Wittert gemiddeld. Punt van zorg is echter de sociale samenhang in Gulpen. In deze kern is de betrokkenheid van de bewoners klein. Ander aandachtspunt is het aantal inwoners in de gemeente met een slechte gezondheid.
- In Valkenburg aan de Geul is de kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners behoorlijk hoog. Dit heeft te maken met een minder gunstig financiële en sociale situatie. Maatschappelijke kwetsbaren zal je verhoudingsgewijs meer zien in de kernen Valkenburg, Houthem-Sint Gerlach en Schin op Geul.
- De gemeente scoort gemiddeld op laaggeletterdheid.

Gemeentes met grote kans op kwetsbare inwoners

- Vaals kan als potentieel kwetsbaar worden aangemerkt. In deze gemeente is een relatief grote kans op zowel taalachterstanden/laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid. Vrijwel alle gemeten indicatoren (m.u.v. de leefbaarheid van de buurt) zijn beneden gemiddeld ten opzichte van de andere gemeentes en de gehele provincie. Dit is de meest zorgelijke gemeente. Naar schatting is tussen de 15 en 21 procent van de inwoners van Vaals laaggeletterd.
- De meerderheid van de kwetsbare groepen (zowel laaggeletterden als maatschappelijke kwetsbaren) zal naar alle waarschijnlijkheid in de kern Vaals wonen.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
1.1 Aanleiding en doel	6
1.2 Kwetsbare groepen	7
1.3 Methodiek	8
1.4 Inhoud van het rapport	9
2. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Laaggeletterdheid	11
2.3 Maatschappelijke kwetsbaarheid	13
3. Indicatoren	15
3.1 Laaggeletterden.....	15
3.1.1 Geslacht.....	15
3.1.2 Opleidingsniveau	17
3.1.3 Leeftijd	17
3.1.4 Etniciteit	20
3.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt.....	23
3.2 Maatschappelijke kwetsbaren	26
3.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning.....	26
3.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid.....	32
3.2.3 Gezondheid	35
4. Conclusies	37
4.1 Gemeentes met kleine kans op kwetsbare inwoners.....	37
4.2 Gemeentes met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners.....	37
4.3 Gemeentes met grote kans op kwetsbare inwoners	38
Geraadpleegde literatuur en bronnen	39
Bijlage	40

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Meedoen in de maatschappij is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Gemeenten, bibliotheken en andere maatschappelijke organisaties hebben een belangrijke rol in de ondersteuning en begeleiding van inwoners die het niet op eigen kracht redden. Maar hoe is deze groep samengesteld? In welke kernen wonen zij? En hoe kan de bibliotheek en andere maatschappelijke organisaties hen het beste ondersteunen?

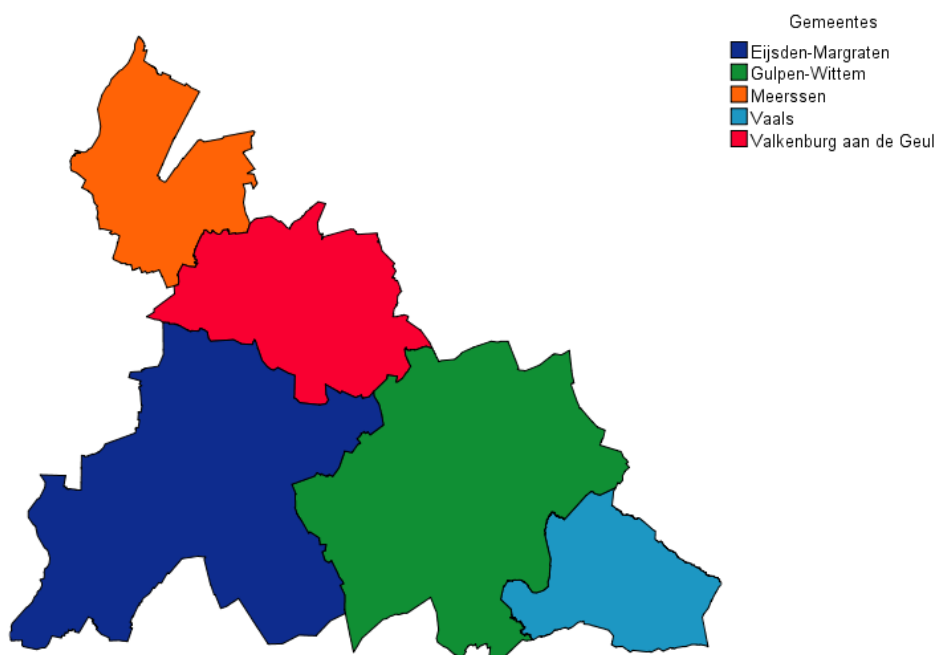
Om vast te stellen om welke kwetsbare groepen het gaat en welke omvang deze hebben, heeft Cubiss een meta-analyse uitgevoerd binnen de regio Heuvelland. Hiervoor is gebruik gemaakt van gegevens uit verschillende databronnen die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt.

De hoofdvraag van het onderzoek luidt als volgt:

“In welke mate heeft de regio Heuvelland te maken met kwetsbare groepen en hoe ziet de situatie er per gemeente en kern uit?”

Met de resultaten van dit onderzoek kan het samenwerkingsverband Heuvelland (Centre Céramique, Trajekt en ROC Leeuwenborgh) probleemgroepen definiëren en de gemeentes informeren en bewust maken van de omvang van het probleem. De ‘genomen foto’ biedt input voor de te vervullen rol en de te bewandelen strategie ten aanzien van kwetsbare groepen. Daarnaast biedt het kerngegevens die zeer relevant zijn in mogelijke gesprekken met andere samenwerkingspartners in het werkgebied.

De regio Heuvelland bestaat uit de gemeentes: Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul. Hieronder is dit visueel weergegeven.

Figuur 1.1.1 Regio Heuvelland

In de bijlage 'buurtindeling' is de uitgebreide kern- en buurtindeling weergegeven.

1.2 Kwetsbare groepen

In deze rapportage wordt onder "kwetsbare groepen" verstaan: groepen mensen, woonachtig in de gemeentes Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul, die in een (potentieel) kwetsbare positie verkeren. Een kwetsbare inwoner is een persoon die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. Niet zelfredzaam is iemand wanneer deze niet zelfstandig (niet op eigen kracht) of niet met behulp van zijn omgeving (eigen sociale netwerk) actief kan meedoen in de samenleving of onvoldoende draagkracht heeft om de daarvoor benodigde voorziening(en) aan te schaffen. Kernbegrip in deze definitie is "zelfredzaamheid" (het lichamelijke, verstandelijke, geestelijke of financiële vermogen om voorzieningen te treffen dan wel te laten treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken)¹.

In dit rapport wordt naar twee 'typen' kwetsbare groepen gekeken: laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren.

Laaggeletterdheid

Geletterdheid is het gebruiken van gedrukte en geschreven informatie om te functioneren in de maatschappij, om de eigen doelen te bereiken en om de eigen kennis en mogelijkheden te ontwikkelen. De mate van geletterdheid wordt weergegeven in een aantal niveaus. Laaggeletterd betekent doorgaans dat mensen op het laagste of enerlaagste niveau zitten (Fouarge, D., Houtkoop, W. & Van der Velden, R., 2011).² Op dit niveau beschikken mensen over een elementair basisvocabulaire, en kunnen eenvoudige informatie uit korte zinnen en teksten halen. De meeste laaggeletterden zijn zeker geen analfabeten. Slechts een kleine groep, ongeveer 2,5%, kan niet of nauwelijks (technisch) lezen en schrijven. Een veel grotere groep heeft pas moeite met lezen en schrijven als de teksten ingewikkelder worden, bijvoorbeeld als ze informatie uit een tekst moeten afleiden die er niet letterlijk in staat. De meeste laaggeletterden hebben meer moeite met schrijven dan met lezen.

Op de schaal van 0 tot 500 scoren zeer laaggeletterden onder de 176 punten en laaggeletterden tussen de 176 en 225 punten. Zeer laaggeletterde volwassenen kunnen korte teksten over bekende onderwerpen lezen en één stukje informatie vinden dat dezelfde vorm heeft als de taak of vraag (Buisman & Houtkoop, 2014). Er wordt alleen om een elementaire woordenschat gevraagd. Laaggeletterde volwassenen kunnen korte papieren of digitale teksten lezen om één stukje informatie te vinden dat identiek is aan de taak of vraag. Volwassenen op dit niveau kunnen simpele formulieren invullen, beschikken over een elementaire woordenschat, begrijpen de betekenis van zinnen en kunnen eenvoudige teksten lezen.

Op het volgende niveau (niveau 2, schaalwaarde 226 tot en met 275) kunnen volwassenen twee of meer stukjes informatie integreren. Ze kunnen informatie vergelijken, contrasteren of erover reflecteren en ze kunnen eenvoudige gevolgtrekkingen maken. Ook kunnen ze binnen digitale teksten navigeren om op verschillende plekken in een tekst informatie te zoeken en te vinden (Buisman & Houtkoop, 2014). Op dit niveau lopen veel volwassenen echter een risico als de vaardigheidseisen thuis, op het werk of in de samenleving veranderen. Op dit niveau wordt dan ook gesproken van een latent probleem (Bohnen, E., Ceulemans, C., Van de Guchte, C., Kurvers, J. & Van Tendeloo, T., 2004). Er bestaat een grote kans bij personen op niveau 2, dat als ze hun vaardigheden niet

---

¹ WMO voorzieningenbeleid
(http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/Bronckhorst_Einddocument_Definities%20kwetsbare%20burgers.pdf)

² Fouarge, D. Houtkoop, W. & Velden, R. van der (2011). Laaggeletterdheid in Nederland. ECBO, 's-Hertogenbosch/Utrecht.

onderhouden, ze op latere leeftijd terugvallen naar niveau 1. Het volgende niveau, niveau 3 wordt beschouwd als het geletterdheidsniveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren.

Uit recent onderzoek blijkt dat in Nederland 1,3 miljoen laaggeletterden (niveau 1) wonen. Dit betekent dat 12 procent van de volwassen bevolking op het laagste niveau van taalvaardigheid functioneert (PIAAC, 2013). Qua absolute aantallen bevinden de grootste groepen laaggeletterden zich onder oudere autochtonen (45-plus) met een middelbaar opleidingsniveau. Daarnaast vormen 120.000 autochtone en 108.000 allochtone niet-werkende laag opgeleiden twee relatief grote groepen van laaggeletterden.

De individuele gevolgen voor laaggeletterden kunnen leiden tot een sociaal isolement. Zij worden onzeker, durven niet buiten hun vertrouwde kring te opereren, te solliciteren, zich niet duidelijk uit te spreken of actief te participeren in groepsactiviteiten. Laaggeletterdheid is daarmee een bron van sociale, culturele en politieke uitsluiting voor het individu. Laaggeletterden participeren vaak beperkt in het maatschappelijk leven. Uit Brits onderzoek blijkt dat laaggeletterden nauwelijks deelnemen aan gemeenschappelijke activiteiten in buurten, scholen, bewonersgroepen of politieke partijen. Laaggeletterdheid heeft ook gevolgen voor de economie. Door ontwikkelingen als toenemende digitalisering, maar ook grotere behoefte aan kennis worden steeds hogere en andere eisen gesteld aan mensen om deel te nemen aan de kenniseconomie. De kenniseconomie vraagt om werknemers die mondeling en schriftelijk goed kunnen communiceren. Geletterde en goed opgeleide werknemers zijn productiever, en meer productiviteit betekent een hogere economische groei. Vrijwel in alle banen moeten mensen zich bijscholen, ook laagopgeleide medewerkers. Omdat bijscholing voor laaggeletterden vaak te moeilijk is en zij cursussen dus ook liever vermijden, lopen zij een hoger risico om uiteindelijk ontslag te krijgen. (Vos, De Vries (St. Lezen & Schrijven) & Duvekot, 2007).

Uit landelijk wetenschappelijk onderzoek blijkt dat het profiel van (zeer) laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaker bestaat uit vrouwen, laaggeschoolden (lager onderwijs of vbo), ouderen, allochtonen uit de eerste generatie (met de kanttekening dat driekwart van de laaggeletterden autochtoon is) en mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt (Fouarge et al, 2011).

Laaggeletterden zijn overigens geen digibeten: 87 procent van de laaggeletterden gebruikt wel eens een computer (Buisman & Houtkoop, 2014). Wel blijkt uit onderzoek dat laaggeletterdheid vaker voorkomt onder digibeten. Bij digibeten is het risico op laaggeletterdheid dus veel hoger (Van Deursen & Van Dijk, 2012).

Maatschappelijke kwetsbaarheid

Een persoon is maatschappelijke kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement. Factoren die doorgaans in verband worden gebracht met maatschappelijke kwetsbare groepen zijn de financiële situatie (inkomen en type woning), sociale situatie (leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid) en de mate van gezondheid.

1.3 Methodiek

Om in kaart te brengen in welke mate de regio Heuvelland te maken heeft met laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren, is middels deskresearch een aantal indicatoren verzameld die samenhangen met het feit of iemand zich in een kwetsbare positie bevindt. De voorwaarden waaraan een indicator moet voldoen zijn als volgt:

- Van een betrouwbare bron afkomstig zijn
- Op het juiste niveau (kern-niveau) beschikbaar zijn

- Recentelijk onderzocht zijn.

In totaal zijn er 14 indicatoren gebruikt. Hieronder zijn de indicatoren voor laaggeletterden en maatschappelijke kwetsbaren gedefinieerd (zie tabel 1.1).

Tabel 1.1 Dimensies en indicatoren

Dimensie	Indicator
Laaggeletterden	% vrouwen
	% 45-plussers
	% laag opgeleiden: max een mavo of lbo opleiding afgerond
	% allochtonen (zowel Westerse als niet-westerse allochtonen)
	% inwoners dat niet participeert op de arbeidsmarkt (excl. AOW'ers)
Maatschappelijke kwetsbaren	Financiële situatie: % huishoudens met laag inkomen
	Financiële situatie: % huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum
	Financiële situatie: % huurwoningen in handen van wooncorporatie
	Sociale situatie: score voor de sociale samenhang in de wijk
	Sociale situatie: score voor de veiligheid in de wijk
	Sociale situatie: % eenzame 17-64 jarige inwoners
	Sociale situatie: % eenzame 55-plussers
	Gezondheid: % 17-64 jarige inwoners dat eigen gezondheid als gaat wel tot zeer slecht ervaart
	Gezondheid: % 55-plussers dat eigen gezondheid als gaat wel tot zeer slecht ervaart

1.4 Inhoud van het rapport

De rapportage bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft een totaaloverzicht van de kans op kwetsbare inwoners in de gemeente. Aan de hand van de opgenomen figuren is in één oogopslag te zien wat de kans op taalachterstanden/ laaggeletterdheid en maatschappelijke kwetsbaarheid is in de verschillende gemeentes. In het tweede deel wordt ingezoomd op de verschillende indicatoren. Aan de hand van figuren en tabellen wordt aangegeven hoe een kern scoort t.o.v. de regio Heuvelland, Limburg en Nederland.

2. Laaggeletterdheid & maatschappelijke kwetsbaarheid

2.1 Inleiding

In dit eerst gedeelte wordt een totaaloverzicht van de kans op kwetsbare volwassen inwoners in de regio Heuvelland gepresenteerd. Aan de hand van een vaste waarde-indeling wordt de kans op zowel laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid in 2 figuren weergegeven. De waarde van deze dimensies is gebaseerd op de onderliggende indicatoren. Aan de hand van zogenaamde z-scores is per indicator berekend in hoeverre de gemeentes afwijken van het gemiddelde voor het totaalgebied. Per type kwetsbaren zijn deze afwijkingen bij elkaar opgeteld.

Voordat de resultaten worden gepresenteerd, is allereerst in de tabel hieronder te zien hoeveel inwoners iedere kern heeft.

Tabel 2.1 Aantal inwoners per kern (2014)

	Inwonersaantal (15 jaar en ouder)	Aantal inwoners (totaal)
Gemeente Eijsden-Margraten	21.733	24.980
Eijsden	7.363	8.765
Gronsveld	2.649	3.045
Margraten	3.571	4.105
Cadier en Keer	3.550	4.080
Sint Geertruid	1.662	1.955
Mheer – Noorbeek	2.571	3.025
Gemeente Gulpen-Wittem	12.602	14.485
Gulpen	4.165	4.680
Wijlre	2.240	2.575
Eys	1.492	1.735
Wittem	1.695	1.905
Mechelen	1.605	1.845
Epen	964	1.095
Slenaken	552	635
Gemeente Meerssen	16.559	19.255
Meerssen	6.464	7.605
Ulestraten	2.380	2.800
Bunde	4.978	5.850
Geulle	2.637	2.980
Gemeente Vaals	8.620	9.685
Vijlen-Lemiers	2.310	2.625
Vaals	6.350	7.055

	Inwonersaantal (15 jaar en ouder)	Aantal inwoners (totaal)
Gemeente Valkenburg aan de Geul	14.674	16.675
Valkenburg	6.813	7.655
Houthem - Sint Gerlach	1.431	1.590
Schin op Geul	1.499	1.665
Sibbe	1.147	1.365
Berg en Terblijt	3.780	4.395
Regio Heuvelland totaal	74.188	85.080

Bron: CBS Statline

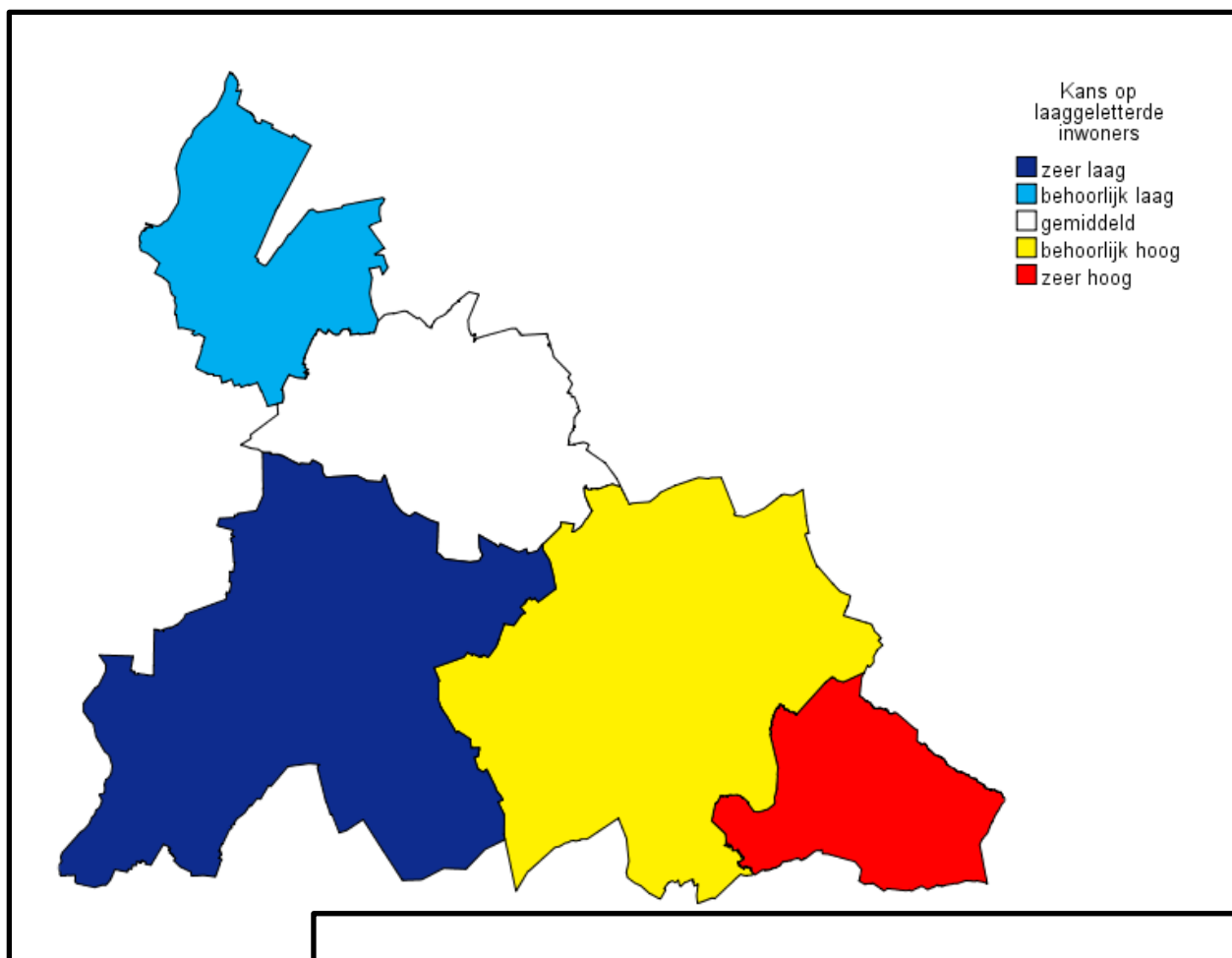
De regio Heuvelland bestaat uit de gemeentes: Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul. De regio telt in totaal ruim 85.000 inwoners

2.2 Laaggeletterdheid

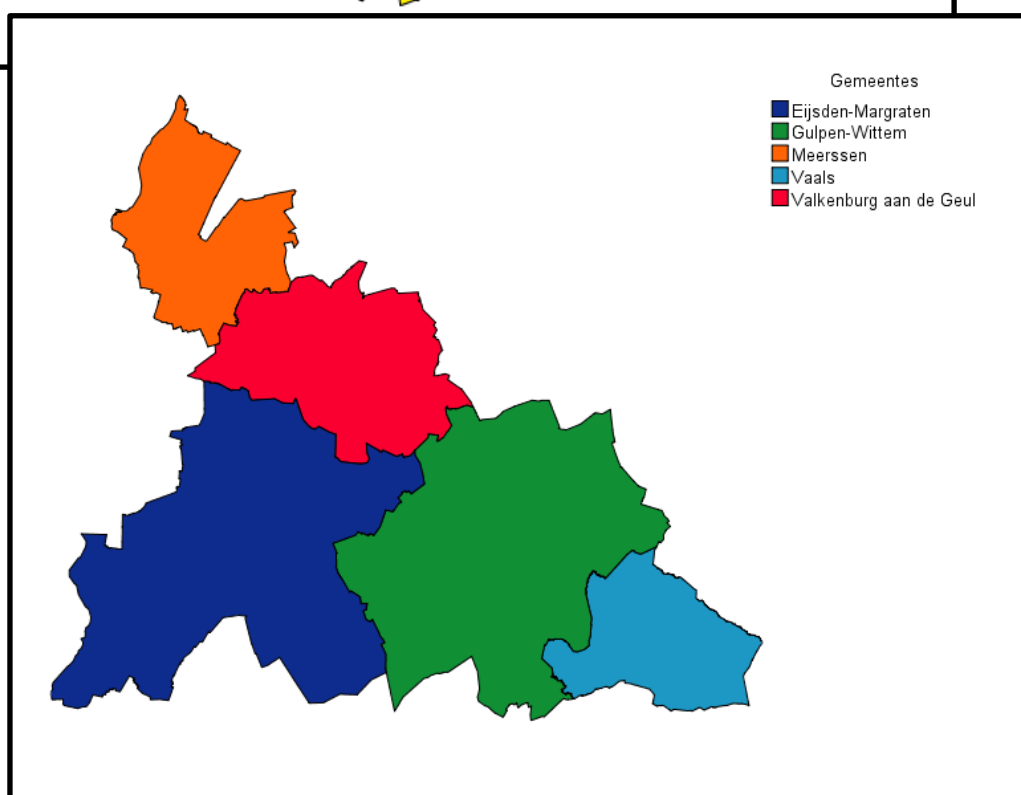
In figuur 2.2.1 op de volgende pagina is in één oogopslag te zien in welke mate er laaggeletterden in de verschillende gemeentes van regio Heuvelland wonen.

Vaals kan als zeer kwetsbaar worden aangemerkt. In deze gemeente is een relatief grote kans op taalachterstanden/laaggeletterdheid. Naar alle waarschijnlijkheid wordt dit veroorzaakt door een hoog percentage vrouwen, veel laagopgeleiden, 45-plussers en allochtonen, en relatief veel inwoners die niet kunnen participeren op de arbeidsmarkt (hierover in hoofdstuk 3 meer). Gulpen-Wittern heeft een iets minder grote kans, maar ook hier is de kans op laaggeletterde inwoners bovengemiddeld groot.

De kans op laaggeletterde inwoners in gemeente Meerssen is relatief klein, in Eijsden-Margraten zelfs zeer klein.

Figuur 2.2.1 De kans op laaggeletterde inwoners in regio Heuvelland, per gemeente

In onderstaande tabel is te zien hoeveel laaggeletterden er naar schatting in de gemeenten van regio Heuvelland wonen. Deze schatting is gebaseerd op de 5 indicatoren, waarbij de indicatoren leeftijd, opleidingsniveau en participatie op de arbeidsmarkt zwaarder hebben meegewogen.

Voor een uitgebreidere toelichting op de indicatoren verwijzen we naar hoofdstuk 3.

Tabel 2.2.2 Schatting aantal laaggeletterden regio Heuvelland

Gemeente	Aantal laaggeletterden (range)
Eijsden-Margraten	2.586-3223
Gulpen-Wittem	1.500-1930
Meerssen	1.971-2532
Vaals	1.329-1.823
Valkenburg aan de Geul	1.746-2249
Regio Heuvelland totaal	8.828-11.263

2.3 Maatschappelijke kwetsbaarheid

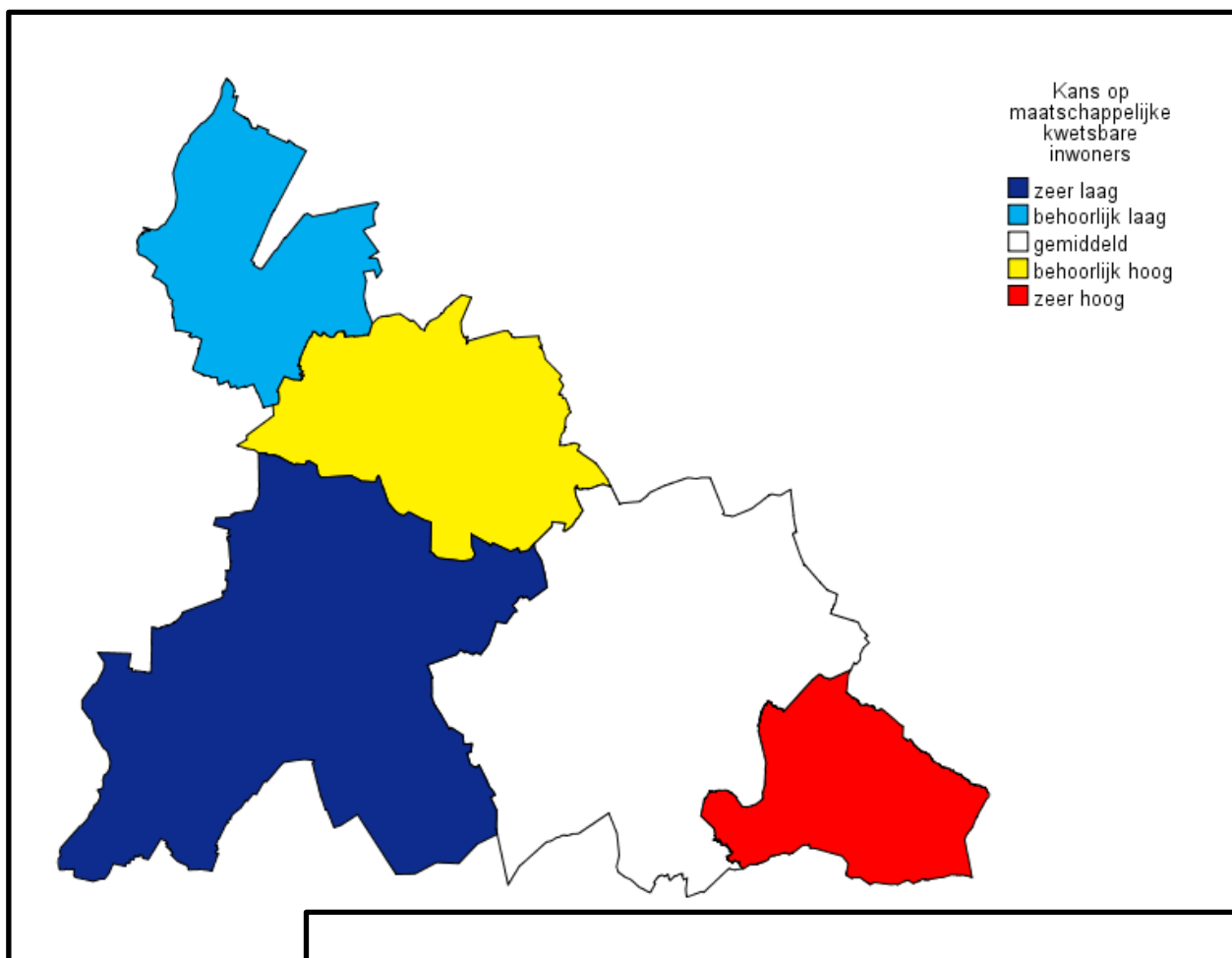
Een persoon is maatschappelijke kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement. Indicatoren voor maatschappelijke kwetsbaarheid zijn de financiële en sociale situatie van een inwoner en de mate van gezondheid.

In figuur 2.3.1 op de volgende pagina is te zien in welke mate de verschillende gemeente van regio Heuvelland te maken hebben met maatschappelijke kwetsbare groepen.

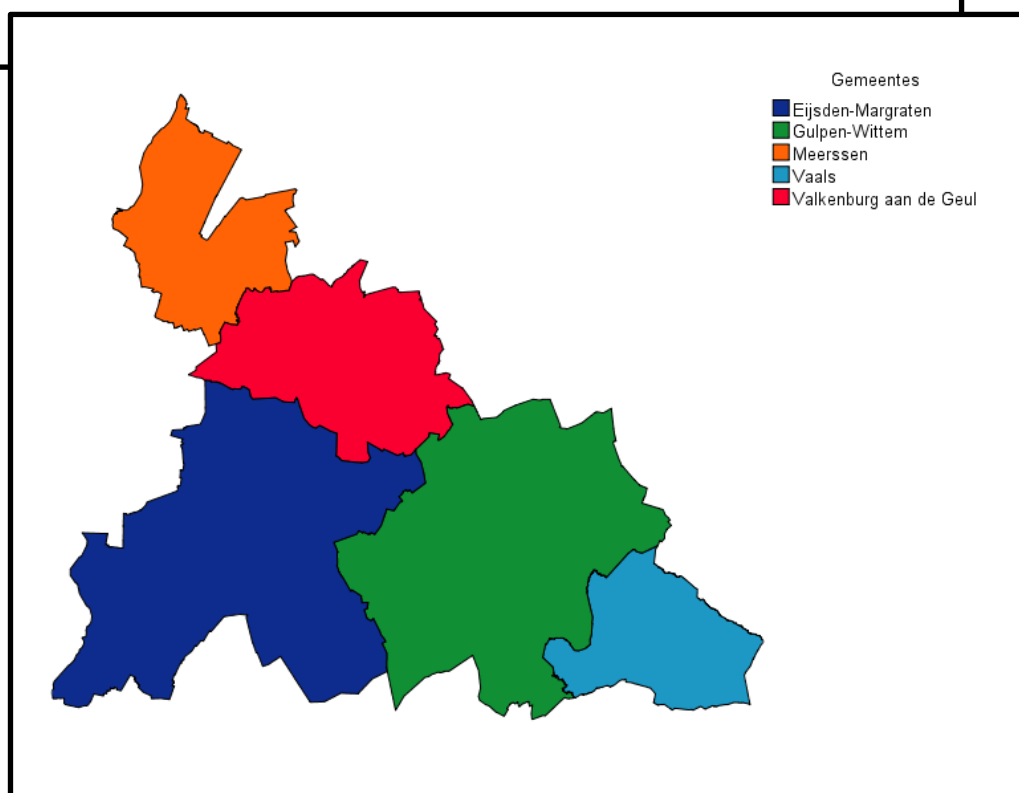
Vaals heeft een relatief hoog aantal maatschappelijk kwetsbare inwoners. Ook in Valkenburg aan de Geul is de kans op inwoners die in een kwetsbare situatie verkeren of dreigen te raken doordat zij geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement relatief groot.

In gemeente Meerssen zullen verhoudingsgewijs minder maatschappelijke kwetsbaren wonen. In Eijsden-Margraten is de kans op maatschappelijke kwetsbaarheid zelfs bijzonder klein. Deze gemeente kent relatief weinig mensen met een laag inkomen, weinig (sociale) huur, de sociale situatie is goed en de meeste mensen hebben een goede gezondheid.

Gulpen-Wittem heeft een gemiddelde kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners.

Figuur 2.3.1 De kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners in regio Heuvelland, per gemeente

3. Indicatoren

.....

In dit hoofdstuk wordt een uitgebreidere toelichting gegeven op de diverse indicatoren. Zo komt o.a. aan bod op basis van welke bronnen de indicatoren gebaseerd zijn, hoe ze zijn gemeten en wat de indicatoren dus precies vertellen. Ook worden de exacte percentages c.q. aantallen gepresenteerd per kern. In dit hoofdstuk wordt tevens aan de hand van tabellen en figuren geïllustreerd hoe een kern scoort t.o.v. de andere kernen binnen de regio Heuvelland, en t.o.v. Limburg en Nederland als totaal. Indien een kern bovengemiddeld slecht (afhankelijk van de indicator boven of onder het gemiddelde voor Limburg) scoort, is dit aangegeven met een grijze arcering.

3.1 Laaggeletterden

Zoals in de inleiding is beschreven blijkt uit onderzoek dat het profiel van laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaker bestaat uit vrouwen, laaggeschoolden (lager onderwijs of vbo), ouderen (55-plussers), alloctonen uit de eerste generatie (met de kanttekening dat 65% van de laaggeletterden autochtoon is) en mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt (Fouarge et. al, 2011). Deze onderdelen vormen dan ook de indicatoren voor laaggeletterdheid:

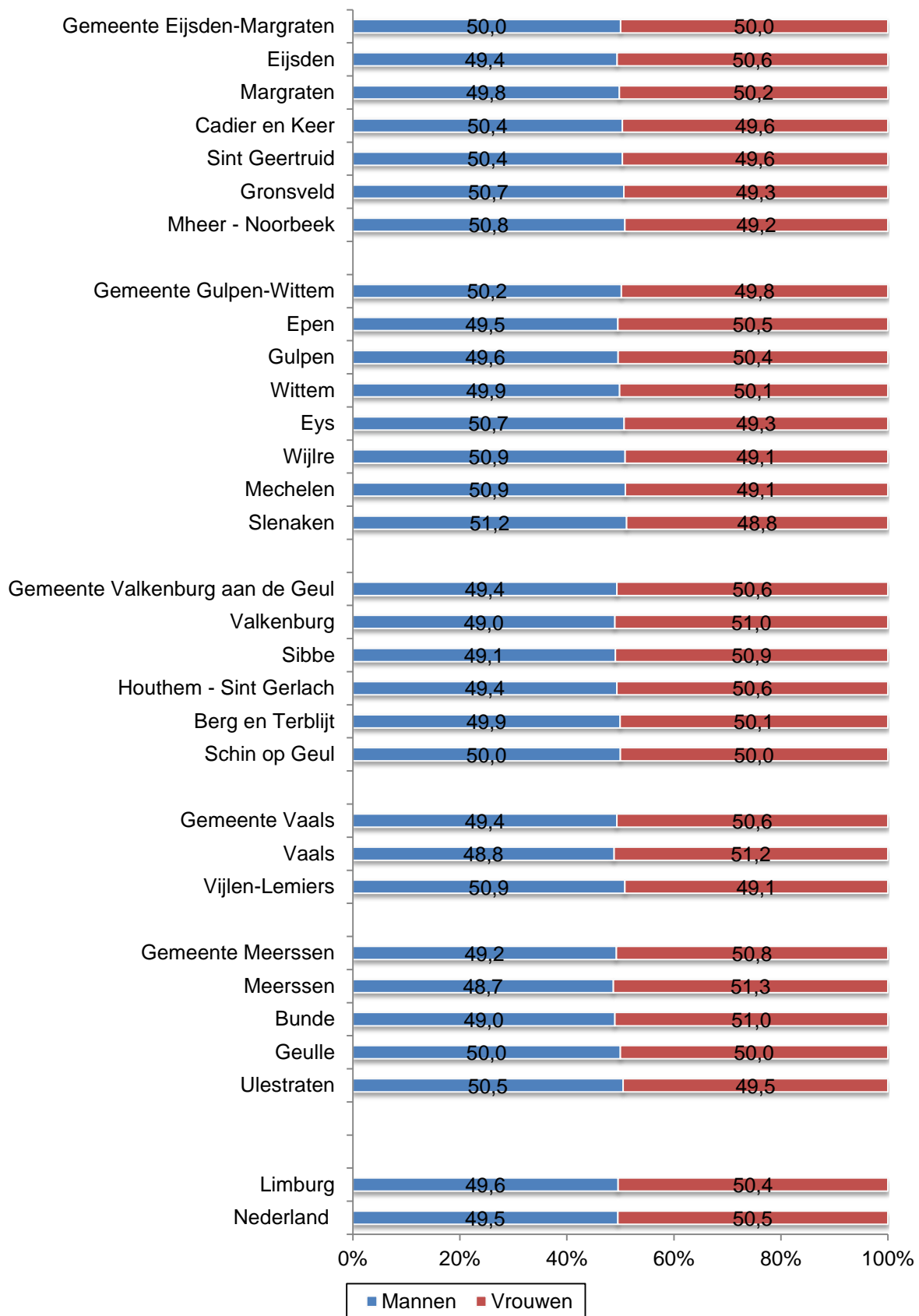
- Geslacht
- Opleidingsniveau
- Leeftijd
- Etniciteit
- Participatie op de arbeidsmarkt

3.1.1 Geslacht

Nederland valt op als een van de landen waar de achterstand van vrouwen op mannen voor taalvaardigheid relatief groot is. Zo blijkt uit het PIAAC-onderzoek van 2012 dat 12,7 procent van de vrouwen laaggeletterd is tegenover 11,2 procent van de mannen. De verschillen tussen mannen en vrouwen worden groter naarmate de leeftijd stijgt. Zo scoren onder 45-plussers de mannen significant beter op taalvaardigheid dan vrouwen, terwijl onder 18-45 jarigen geen significant verschil bestaat tussen mannen en vrouwen. De taalvoorsprong van mannen is sinds 1994 en vooral sinds 2007 gegroeid (PIAAC, 2013).

In figuur 3.1.1 op de volgende pagina is de man-vrouw verdeling weergegeven. Zoals te zien wonen in gemeente Meerssen en Vaals iets meer vrouwen dan gemiddeld in Limburg en Nederland. In Valkenburg en de Geul is 50,6 procent vrouw, nagenoeg overeenkomstig met het Limburgse gemiddelde. In de gemeenten Eijsden-Margraten en Gulpen-Wittert is een lichte ondervertegenwoordiging van vrouwen.

De verschillen tussen de kernen zijn klein. Wel valt op dat in Gronsveld, Mheer-Noorbeek, Eys, Wijlre, Mechelen, Slenaken, Vijlen-Lemiers en Ulestraten relatief veel mannen wonen. In Valkenburg, Vaals, Meerssen en Bunde is juist een (zeer lichte) oververtegenwoordiging van vrouwen.

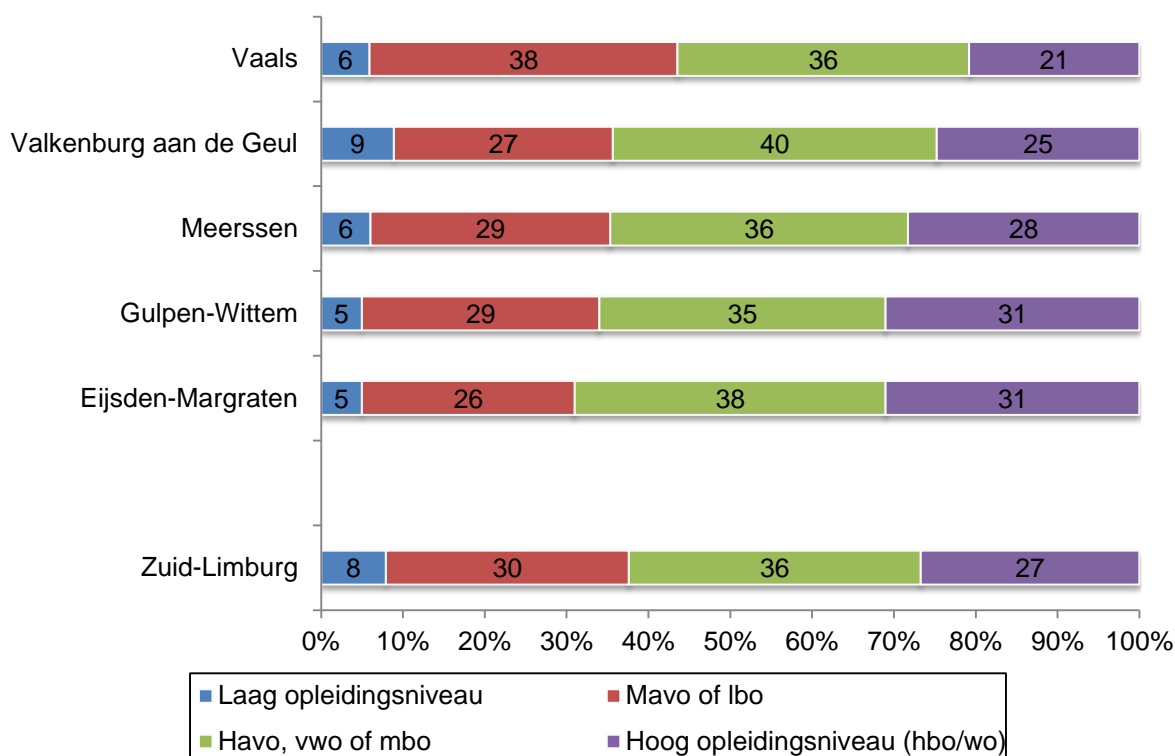
Figuur 3.1.1 Bevolking per kern naar geslacht (%) (2014)

Bron: CBS Statline

3.1.2 Opleidingsniveau

Uit onderzoek blijkt dat opleidingsniveau samenhangt met laaggeletterdheid. Een opleiding draagt in positieve zin bij aan geletterdheid. Mensen die laagopgeleid zijn hebben vaker een taalachterstand dan mensen die hoogopgeleid zijn. Ruim 4 op de 10 mensen die maximaal de lagere school hebben afgerond, zijn laaggeletterd (PIAAC, 2013).

Figuur 3.1.2 Opleidingsniveau inwoners per gemeente (%) (2010)

Bron: GGD Zuid Limburg: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010

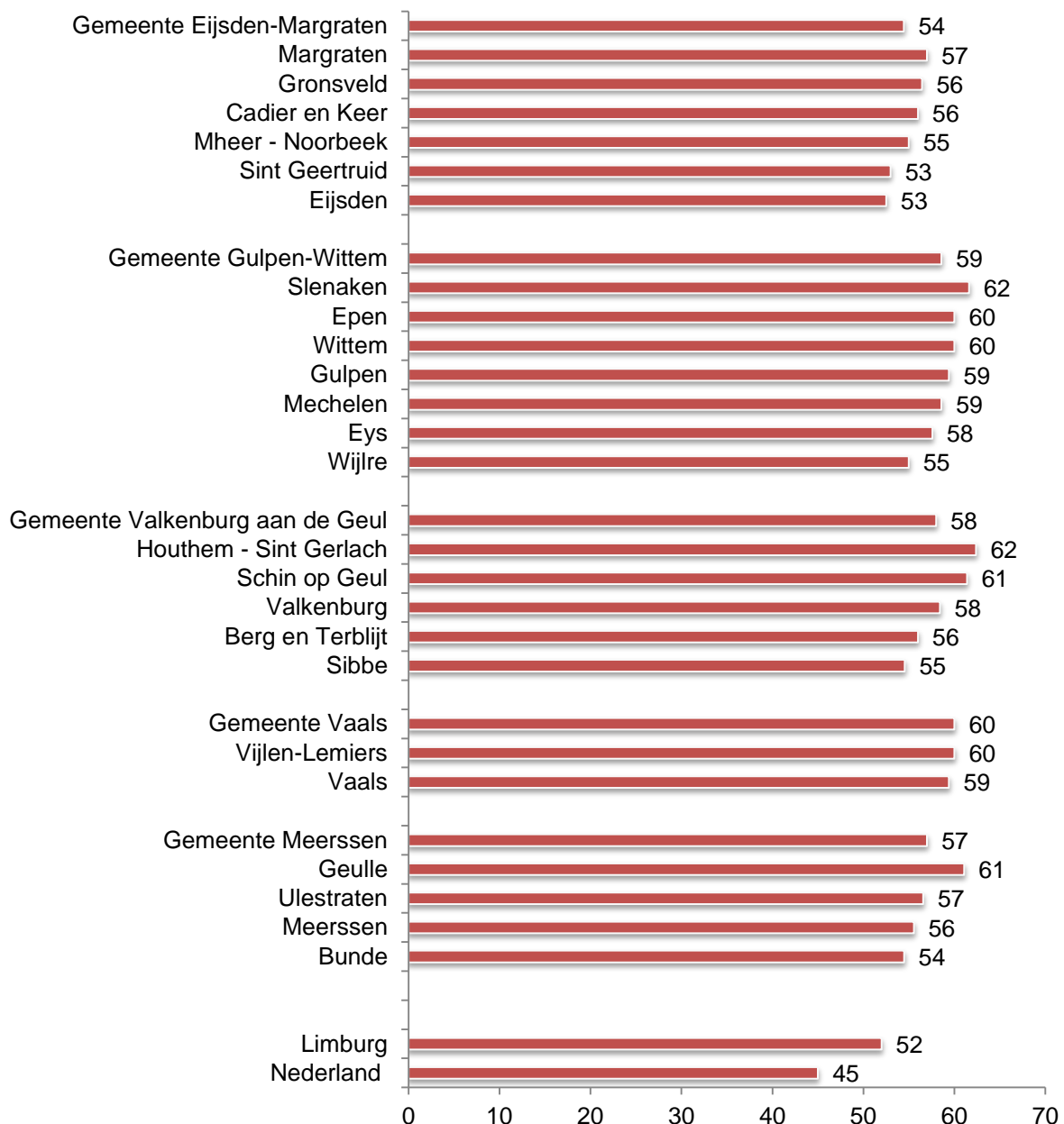
In Zuid-Limburg heeft het hoogste percentage volwassenen een havo-, vwo- of mbo opleiding afgerond (36%), 27 procent is hoog opgeleid (hbo- of wo-opleiding), 8 procent is laagopgeleid en 30 procent heeft een mavo- of lbo-opleiding afgerond.

In vergelijking tot heel Zuid-Limburg wonen er in Vaals en Valkenburg aan de Geul. Respectievelijk 6 en 9 procent is laagopgeleid en 38 en 27 procent heeft een mavo- of lbo-opleiding afgerond

3.1.3 Leeftijd

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat leeftijd correleert met het niveau van laaggeletterdheid. Waar vijf procent van de 16-24 jarigen in Nederland laaggeletterd is, ligt dit percentage onder de 45-54 jarigen op de 14,1 procent en onder de 55-64 jarigen zelfs op 21,5 procent (Buisman & Houtkoop, 2014). Dat betekent echter niet dat laaggeletterdheid alleen bij ouderen voorkomt. Juist onder (middelbaar en hoogopgeleide) jongeren in de leeftijd van 16-34 jaar is een langzame achteruitgang van geletterdheid waar te nemen (Fouarge, et. al, 2011).

Figuur 3.1.3 en tabel 3.1.4 op de volgende pagina geven de leeftijdsverdeling weer van de inwoners van regio Heuvelland. Figuur 3.1.2 laat het percentage inwoners zien van 45 jaar en ouder. In tabel 3.1.3 is de gehele verdeling weergegeven.

Figuur 3.1.3 Percentage 45-plussers per kern (2014)

Bron: CBS Statline

In verhouding tot zowel Limburg als de rest van Nederland heeft de regio Heuvelland een vrij oude populatie. Maar liefst 60 procent van de inwoners uit Vaals is 45 jaar of ouder. In Gulpen-Wittem, Valkenburg aan de Geul en Meerssen ligt dit percentage respectievelijk op 59, 58 en 57 procent. Eijsden-Margraten is de hekkensluiter. In deze gemeente is 54 procent 45 jaar of ouder.

Cadier en Keer, Gulpen, Epen, Ulestraten, Geulle, Vaals, Valkenburg, Houthem-Sint Gerlach en Schin op de Geul worden gekenmerkt door veel 65-plussers. In Eys, Wittem, Mechelen, Slenaken en Vijlen-Lemiers wonen relatief veel mensen uit de leeftijdscategorie 45 – 65 jaar.

Tabel 3.1.4 Leeftijdsgroepen per kern (%) (2014)

	0 tot 15 jaar	15 tot 25 jaar	25 tot 45 jaar	45 tot 65 jaar	65 jaar of ouder
Gemeente Eijsden-Margraten	14	12	20	33	22
Eijsden	15	11	21	32	20
Gronsveld	14	12	18	34	23
Margraten	13	11	19	33	24
Cadier en Keer	13	12	19	30	26
Sint Geertruid	15	14	18	35	18
Mheer – Noorbeek	15	11	19	34	21
Gemeente Gulpen-Wittem	12	10	19	34	24
Gulpen	12	10	19	33	27
Wijlre	13	10	22	33	22
Eys	13	10	19	36	21
Wittem	11	10	19	38	22
Mechelen	12	12	17	36	22
Epen	12	10	18	33	27
Slenaken	12	8	18	36	25
Gemeente Meerssen	14	10	19	33	24
Meerssen	14	10	20	31	24
Ulestraten	14	8	21	30	26
Bunde	15	13	18	34	20
Geulle	12	9	18	34	27
Gemeente Vaals	11	10	19	35	25
Vijlen-Lemiers	12	11	17	38	22
Vaals	11	10	20	34	26
Gemeente Valkenburg aan de Geul	12	10	20	32	26
Valkenburg	12	9	21	31	28
Houthem - Sint Gerlach	11	9	18	33	30
Schin op Geul	11	12	16	35	27
Sibbe	15	8	22	33	21
Berg en Terblijt	14	11	19	33	23
Limburg	14	12	23	31	21
Nederland	17	12	26	28	17

Bron: CBS Statline

3.1.4 Etniciteit

Uit onderzoek blijkt dat het profiel van laaggeletterden in vergelijking met niet-laaggeletterden relatief vaak bestaat uit allochtonen van de eerste generatie. Onder de tweede generatie allochtonen is er nauwelijks meer sprake van een oververtegenwoordiging van laaggeletterden (PIAAC, 2013). De etniciteit van een persoon wordt bepaald door het geboorteland van de persoon of, als de persoon in Nederland is geboren, door het geboorteland van de moeder of de vader.

Figuur 3.1.5 op de volgende pagina geeft de verhouding weer tussen autochtonen en westerse en niet-westerse allochtonen (zowel eerste als tweede generatie allochtonen) per kern³. Helaas zijn er geen gegevens voorhanden van enkel eerste generatie allochtonen.

In zowel Limburg als heel Nederland is 21 procent van de inwoners van allochtone afkomst. In Eijsden-Margraten, Gulpen-Witten, Valkenburg aan de Geul en Meerssen ligt dit percentage een stuk lager (resp. 12%, 13%, 14% en 11%). Het betreft hier met name westerse allochtonen. Slechts 1 tot 2 procent van de inwoners van genoemde gemeenten is een niet-westerse allochtoon⁴.

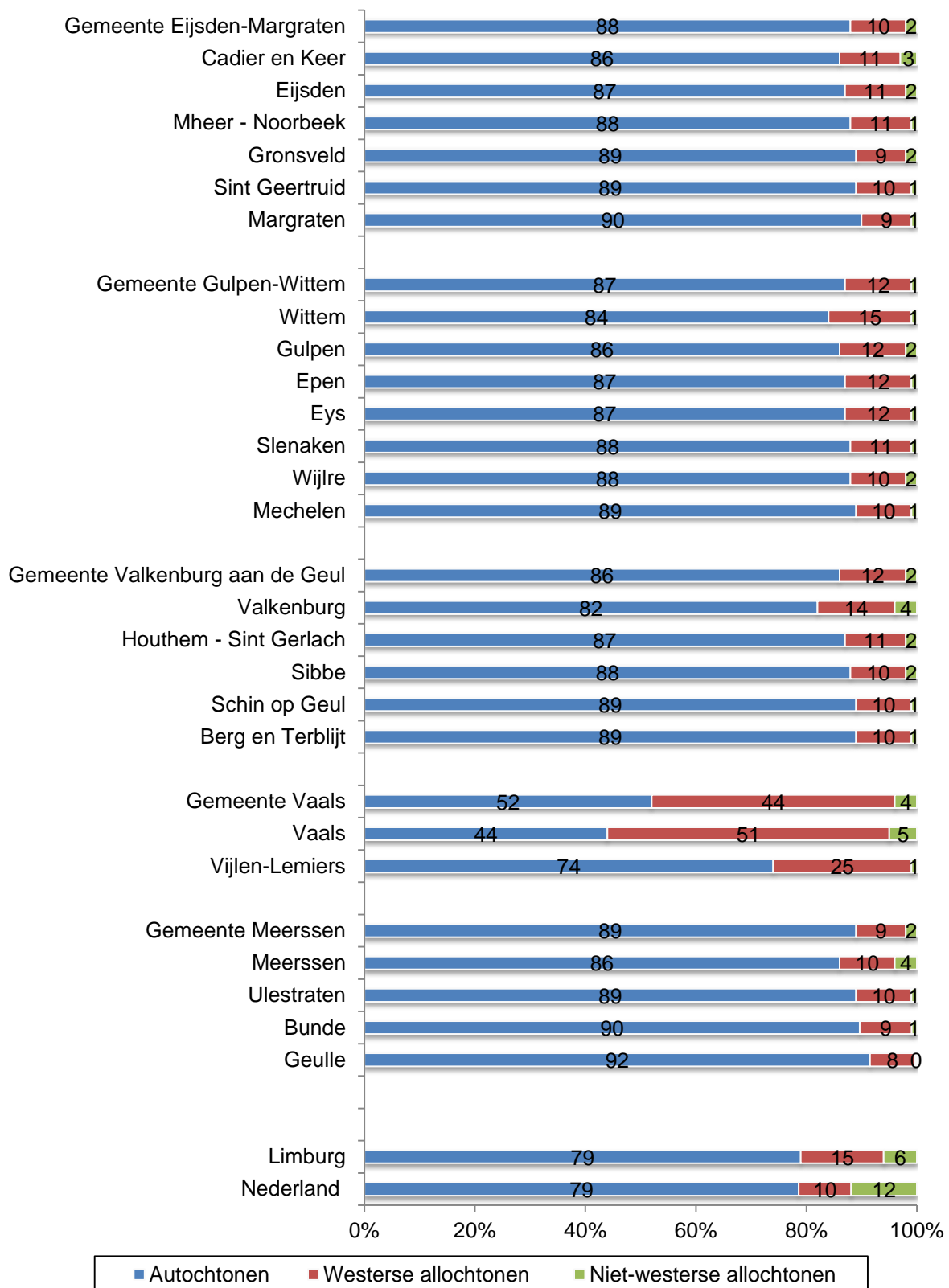
Tussen de kernen onderling zijn nauwelijks verschillen zichtbaar. Wel valt over het algemeen op dat in de grootste kernen binnen de gemeentes verhoudingsgewijs meer allochtonen wonen (o.a. Wittem, Gulpen, Valkenburg en Meerssen).

In gemeente Vaals is bijna de helft (48%) een allochtoon. Dit zijn veelal Westerse allochtonen. In de kern Vaals is maar liefst 56 procent in het buitenland geboren of de één van de ouders.

---

³ Het CBS onderscheidt twee groepen: allochtonen en vreemdelingen. Allochtonen hebben een Nederlands (of dubbel) paspoort. Onder vreemdelingen vallen asielzoekers, asielmigranten en vluchtelingen³. In het cijferoverzicht zijn dus niet de vluchtelingen meegenomen.

⁴ Allochtonen worden onderverdeeld in westers en niet-westers op grond van hun geboorteland. Tot de categorie 'niet-westers' behoren allochtonen uit Turkije, Afrika, Latijns-Amerika en Azië met uitzondering van Indonesië en Japan. Op grond van hun sociaal-economische en -culturele positie worden allochtonen uit deze twee landen tot de westerse allochtonen gerekend. Tot de categorie 'Westerse allochtonen' behoren allochtonen uit Europa, Noord-Amerika, Oceanië, Indonesië en Japan.

Figuur 3.1.5 Percentage allochtonen/autochtonen per kern (2014)

Bron: CBS Statline

In tabel 3.1.6 is de etniciteit van de inwoners, en dan de niet-Westerse allochtonen, nader bekeken. Hier is aangegeven welk percentage van Surinaamse, Antilliaanse/Arubaanse, Turkse of Marokkaanse afkomst is of onder de categorie 'overig' valt. De personen die in de tabel als allochtoon worden aangemerkt, betreffen zowel eerste- als tweedegeneratie allochtonen. Uit deze tabel valt op dat in de regio Heuvelland relatief weinig Turken, Marokkanen, Surinamers en Antillianen wonen.

Tabel 3.1.6 Percentage allochtonen per kern, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal inwoners (2014)

	Autoch-tonen	Allochtonen					
		Wes-terse	Marok-ko	NL'se Antillen en Aruba	Surina-me	Turkije	Overig niet-westers
Gemeente Eijsden-Margraten	88	10	0	0	0	0	1
Eijsden	87	11	0	0	0	0	2
Gronsveld	89	9	0	0	0	0	2
Margraten	90	9	0	0	0	0	1
Cadier en Keer	86	11	0	0	0	0	2
Sint Geertruid	89	10	0	1	0	0	1
Mheer – Noorbeek	88	11	0	0	0	0	1
Gemeente Gulpen-Wittem	87	12	0	0	0	0	1
Gulpen	86	12	0	0	0	0	1
Wijlre	88	10	0	0	0	0	2
Eys	87	12	0	0	0	0	1
Wittem	84	15	0	0	0	0	1
Mechelen	89	10	0	0	0	0	1
Epen	87	12	0	0	0	0	1
Slenaken	88	11	*	*	*	*	*
Gemeente Meerssen	89	9	0	0	0	0	2
Meerssen	86	10	0	0	0	0	3
Ulestraten	89	10	0	0	0	0	1
Bunde	90	9	0	0	0	0	1
Geulle	92	8	0	0	0	0	0
Gemeente Vaals	52	44	0	0	0	0	3
Vijlen-Lemiers	74	25	0	0	0	0	1
Vaals	44	51	0	0	0	1	4

	Autoch- tonen	Allochtonen					
		Wes- terse	Marok- ko	NL'se Antillen en Aruba	Surina me	Turkije	Overig niet- westers
Gemeente Valkenburg aan de Geul	86	12	0	0	0	0	2
Valkenburg	82	14	0	0	0	1	2
Houthem - Sint Gerlach	87	11	0	0	0	0	1
Schin op Geul	89	10	0	0	0	0	1
Sibbe	88	10	0	0	0	0	2
Berg en Terblijt	89	10	0	0	0	0	1
Limburg	79	15	2	0	0	1	3
Nederland	79	9	2	1	2	2	4

* Gegevens ontbreken

Bron: CBS Statline

3.1.5 Participatie op de arbeidsmarkt

Een voldoende vaardigheidsniveau is belangrijk om volwaardig op de arbeidsmarkt te kunnen participeren. Daarnaast gaat het niveau van vaardigheden sneller achteruit als men er gedurende langere tijd geen aanspraak op doet. Laaggeletterden zijn dan ook sterk oververtegenwoordigd onder langdurig werklozen en personen die buiten de beroepsbevolking vallen (o.a. arbeidsongeschikten en gepensioneerden) (Buisman & Houtkoop, 2014).

In tabel 3.1.7 is per kern weergegeven welk deel van de beroepsbevolking een bijstandsuitkering ontvangt en welk deel een AO- en WW-uitkering.

Algemene bijstandsuitkeringen omvatten uitkeringen in het kader van de algemene bijstandswet (ABW), de Wet werk en bijstand (WWB) en de Wet investeren in jongeren (WIJ). Het betreft uitkeringen aan thuiswonenden, dus niet uitkeringen die worden toegekend aan mensen die in instellingen of inrichtingen verblijven.

AO-uitkeringen is een verzamelterm voor uitkeringen in het kader van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong), de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ), de regeling Inkomensvoorziening volledig arbeidsongeschikten (IVA) en de regeling Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA).

In 2013 ontving 3,3 procent van de beroepsbevolking in Limburg een bijstandsuitkering. Zowel in Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem als Meerssen ligt dit percentage een stuk lager. M.u.v. de kern Meerssen springt geen enkele kern er in negatieve zin uit: overal ligt het aantal uitkeringen (procentueel) beduidend onder het gemiddelde van Limburg. In de kern Meerssen ontvangt 3,7 procent van de beroepsbevolking een bijstandsuitkering.

Het percentage inwoners uit Valkenburg aan de Geul dat een bijstandsuitkering ontvangt is nagenoeg gelijk met het Limburgs gemiddelde (3,2%). Onder de inwoners van de kern Valkenburg is ruim 5 procent een bijstandsuitkeringsgerechtigde.

De kern Vaals springt er in negatieve zin uit: het aantal uitkeringen ligt hier (procentueel) beduidend boven het gemiddelde van Limburg en Nederland (6,9%).

Tabel 3.1.7 Bijstandsgerechtigden, arbeidsongeschikten en werklozen per kern, uitgedrukt in procenten van het totaal aantal 15-65 jarige inwoners (2013)

	% 15-65 jarige inwoners met een bijstandsuitkering	% 15-65 jarige inwoners met een AO-uitkering	% 15-65 jarige inwoners met een WW-uitkering
Gemeente Eijsden-Margraten	1,3	7,1	2,6
Eijsden	1,6	7,0	3,0
Gronsveld	1,0	7,2	2,6
Margraten	1,2	8,5	2,3
Cadier en Keer	2,0	6,4	2,8
Sint Geertruid	0,8	6,9	3,1
Mheer – Noorbeek	0,5	7,7	2,1
Gemeente Gulpen-Wittem	1,4	9,0	3,3
Gulpen	2,1	10,7	3,4
Wijlre	1,2	9,0	3,0
Eys	0,9	8,0	3,5
Wittem	0,8	7,8	3,1
Mechelen	1,7	6,7	4,2
Epen	0,0	7,5	3,0
Slenaken	0,0	10,2	2,5
Gemeente Meerssen	1,9	7,8	3,5
Meerssen	3,7	9,3	3,9
Ulestraten	0,6	7,9	3,6
Bunde	0,8	6,3	2,9
Geulle	1,1	7,7	4,4
Gemeente Vaals	5,5	7,7	3,1
Vijlen-Lemiers	1,7	6,9	2,9
Vaals	6,9	8,2	3,1
Gemeente Valkenburg aan de Geul	3,2	9,1	3,9
Valkenburg	5,1	10,9	4,3
Houthem - Sint Gerlach	2,1	10,5	4,2
Schin op Geul	1,0	7,6	3,8
Sibbe	2,3	7,0	3,5
Berg en Terblijt	1,4	6,9	3,6
Limburg	3,3	9,6	4,1
Nederland	3,8	7,2	4,0

Bron: CBS Statline & UWV

Het aantal arbeidsongeschikten binnen de regio Heuvelland ligt procentueel onder het gemiddelde van Limburg. Indien de vijf gemeentes echter vergeleken worden met heel Nederland zijn er bovengemiddeld veel arbeidsongeschikten (m.u.v. Eijsden-Margraten).

De verschillen tussen de kernen zijn behoorlijk groot. Zo worden Gulpen, Slenaken, Valkenburg en Houthem-Sint Gerlach gekenmerkt door relatief veel arbeidsongeschikten, terwijl in Cadier en Keer en Bunde relatief weinig inwoners een AO-uitkering ontvangen.

Het aantal werklozen binnen alle vijf gemeentes ligt procentueel onder het gemiddelde van Limburg en Nederland. Mechelen, Geulle, Valkenburg en Houthem-Sint Gerlach springen er in negatieve zin uit. Hier ligt het aantal WW-uitkeringen beduidend boven het gemiddelde van Gelderland (>4%).

3.2 Maatschappelijke kwetsbaren

Maatschappelijk kwetsbare groepen worden doorgaans in verband gebracht met de volgende factoren: financiële situatie (inkomen en type woning), sociale situatie (leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid) en de mate van gezondheid.

3.2.1 Financiële situatie: inkomen en type woning

Twee indicatoren die de financiële situatie van een inwoner kunnen meten zijn het besteedbaar inkomen en of men in een huur- of koophuis woont.

Inkomen

Wat is het gemiddeld inkomen per inwoner en per inkomensontvanger in de verschillende kernen van de regio Heuvelland? Het persoonlijk (bruto) inkomen van mensen omvat inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen onderneming, uitkering inkomensverzekeringen en uitkering sociale voorzieningen (met uitzondering van kinderbijslag).

Het persoonlijk inkomen per *inwoner* is het totaal van alle persoonlijke inkomens gedeeld door het totaal aantal inwoners. Het persoonlijk inkomen *per inwoner* is gebaseerd op de totale bevolking (dus ook inclusief kinderen en huismannen/-vrouwen). Het persoonlijk inkomen per *inkomensontvanger* is het gemiddelde persoonlijk inkomen van enkel personen met inkomen (52 weken).

De inkomens in de regio Heuvelland verschillen sterk (zie tabel 3.2.1 op de volgende pagina). In de gemeente Meerssen zijn de inkomens het hoogst. Dit geldt zowel voor het gemiddelde inkomen per inkomensontvanger als het gemiddelde inkomen per inwoner. Op de tweede plek staat Eijsden-Margraten. Het gemiddelde persoonlijke inkomen (zowel per inkomensontvanger als per inwoner) ligt boven het Limburgse gemiddelde.

In Vaals zijn de persoonlijke inkomens erg laag, met name in de kern Vaals. Waar een Nederlander met een inkomen gemiddeld op jaarbasis € 31.400 ontvangt, is dit in de kern Vaals € 23.500. Ook is het persoonlijk inkomen per inwoner in Vaals erg laag.

In de gemeentes Gulpen-Wittem en Valkenberg aan De Geul liggen de gemiddelde inkomens net iets boven de Limburgse gemiddeldes en onder de Nederlandse. De kernen Wijlre, Wittem, Mechelen, Valkenburg en Schin op Geuls springen er in negatieve zin uit. Hier liggen de gemiddelde inkomens per inkomensontvanger laag (onder het Limburgse gemiddelde).

Tabel 3.2.1 Gemiddeld persoonlijk inkomen in € per kern (2012)

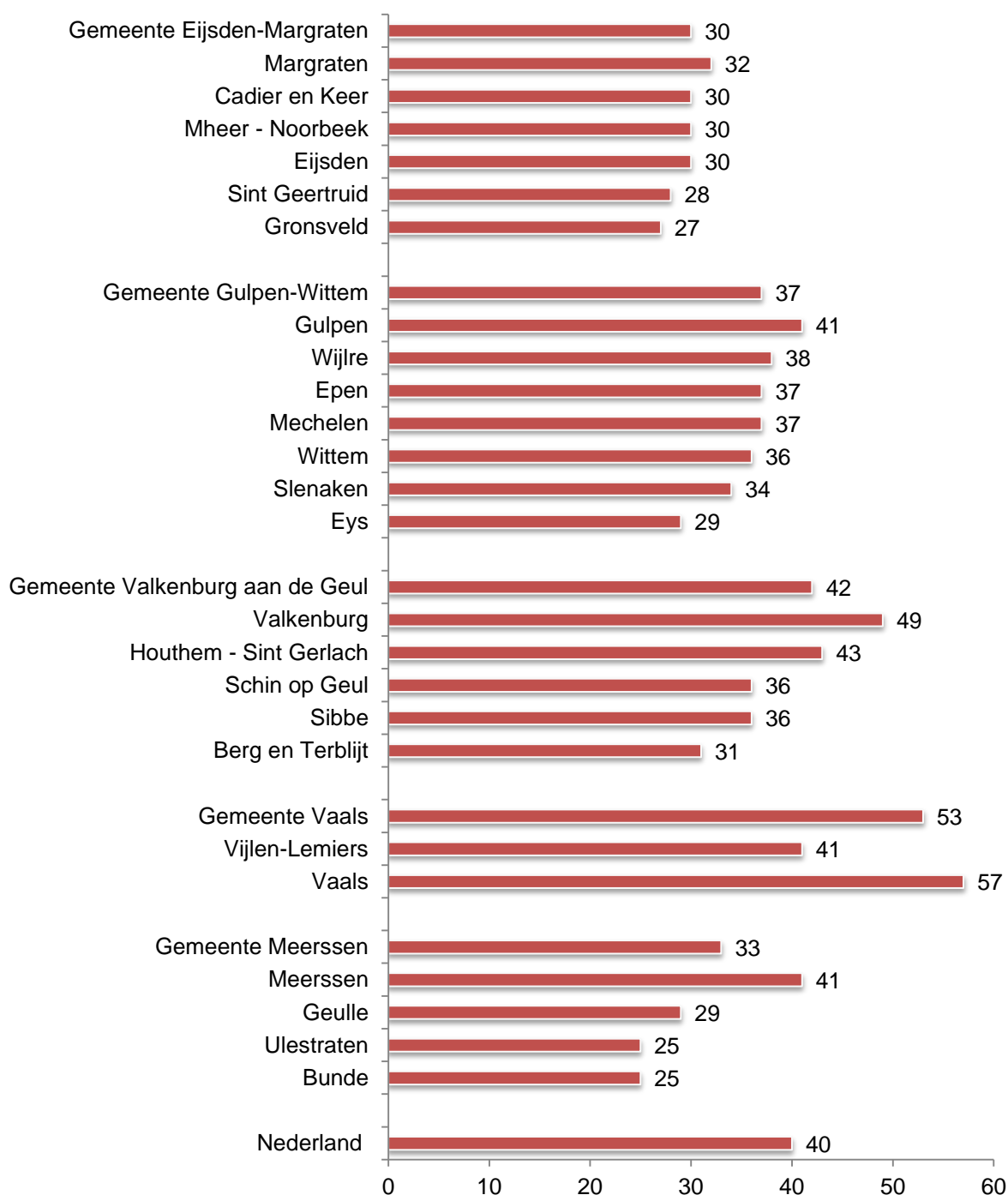
	Persoonlijk inkomen per inkomensontvanger	Persoonlijk inkomen per inwoner
Gemeente Eijsden-Margraten	30.800	23.100
Eijsden	30.800	22.800
Gronsveld	30.000	23.000
Margraten	28.600	22.100
Cadier en Keer	34.400	25.400
Sint Geertruid	29.500	22.400
Mheer – Noorbeek	30.800	23.200
Gemeente Gulpen-Wittem	28.600	22.300
Gulpen	28.700	22.100
Wijlre	28.100	22.000
Eys	29.700	23.000
Wittem	28.100	22.000
Mechelen	27.700	22.000
Epen	28.700	22.400
Slenaken	30.700	23.900
Gemeente Meerssen	31.800	23.900
Meerssen	30.200	23.100
Ulestraten	31.300	24.000
Bunde	34.500	25.000
Geulle	31.400	24.000
Gemeente Vaals	24.700	19.400
Vijlen-Lemiers	27.300	21.100
Vaals	23.500	18.700
Gemeente Valkenburg aan de Geul	29.100	22.500
Valkenburg	28.200	22.200
Houthem - Sint Gerlach	29.400	23.000
Schin op Geul	28.200	22.200
Sibbe	29.700	22.300
Berg en Terblijt	30.700	23.100
Limburg	28.400	21.600
Nederland	31.400	22.600

Bron: CBS Statline

Naast het gemiddelde inkomen is het ook interessant om te kijken naar het percentage huishoudens dat leeft van een inkomen onder of rond het sociaal minimum.

In figuur 3.2.2 op de volgende pagina is het percentage huishoudens te zien met een 'laag' besteedbaar huishoudensinkomen. Alle particuliere huishoudens in Nederland (excl. studenten) zijn

door het CBS gerangschikt van laag naar hoog besteedbaar huishoudensinkomen. In totaal zijn er 3 groepen gemaakt. Tot de groep 'huishoudens laag inkomen' hoort 40 procent van de Nederlandse huishoudens. Zij hebben een besteedbaar inkomen van maximaal 25.100 euro.

Figuur 3.2.2 Percentage huishoudens met een laag inkomen, uitgesplitst per kern (%) (2012)

* Gegevens van de provincie Limburg als totaal ontbreken

Bron: CBS Statline

De gegevens in de figuur laten zien dat relatief weinig huishoudens in de gemeentes Vaals en Valkenburg aan de Geul moeten leven van een laag besteedbaar inkomen, in vergelijking tot heel Nederland. Waar in Nederland 40 procent van de huishoudens moet rondkomen van een inkomen van

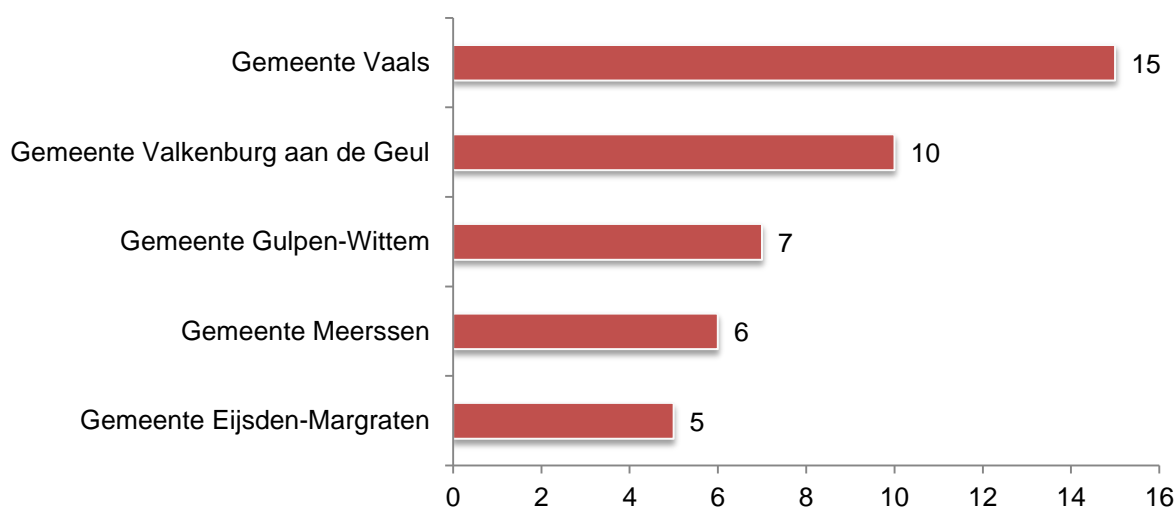
25.100 euro, ligt dit percentage in gemeente Vaals op 53 procent en in Valkenburg aan de Geul op 42 procent.

Hoewel het gemiddelde inkomen in Gulpen-Witterm onder het Nederlands gemiddelde ligt, zijn er niet opvallend veel huishoudens die van een laag besteedbaar inkomen moeten rondkomen (37%). Waarschijnlijk zijn de extremen iets kleiner (dus ook relatief weinig grootverdieners).

In gemeente Meerssen moet 33 procent van de huishoudens rondkomen van een laag besteedbaar inkomen, in Eijsden-Margraten 30 procent.

Een vergelijking tussen de kernen onderling laat zien dat Vaals, Valkenburg en Houthem-Sint Gerlach relatief veel huishoudens kent met een laag inkomen.

In figuur 3.2.3 is het percentage huishoudens per gemeente te zien dat moet rondkomen van een inkomen onder of rond het sociaal minimum. Deze cijfers zijn helaas niet op kernniveau beschikbaar.

Figuur 3.2.3 Percentage huishoudens met een inkomen onder of rond het sociaal minimum, uitgesplitst per gemeente (%) (2012)

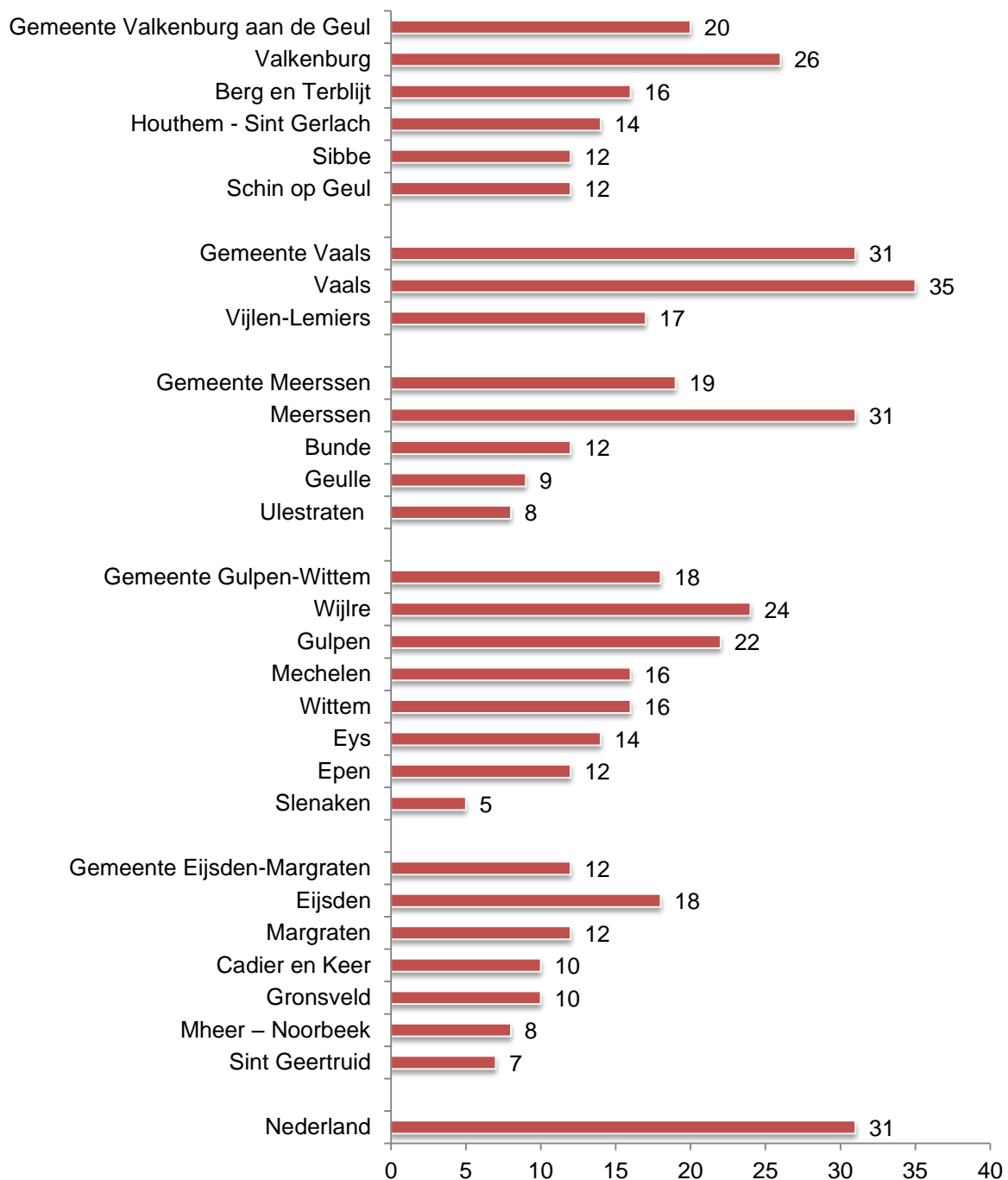
* Gegevens van de provincie Limburg en Nederland als totaal ontbreken

Bron: CBS Statline

Opnieuw springen Vaals en Valkenburg aan de Geul er in negatieve zin uit. In totaal leeft respectievelijk 15 en 10 procent van de huishoudens in Vaals en Valkenburg aan de Geul van een inkomen onder of rond het sociaal minimum.

Type woning

In figuur 3.2.4 en tabel 3.2.5 op de volgende pagina is het aantal huurwoningen in handen van woningcorporaties per kern weergegeven, met in tabel 3.2.5 een nadere specificering van de verdeling huur- en koopwoningen.

Figuur 3.2.4 Percentages woningen in handen van wooncorporaties per kern (2013)

Bron: CBS Statline

De gegevens laten zien dat in gemeente Vaals de meeste huurwoningen in handen van wooncorporaties te vinden zijn (31%). Dit komt overeen met het Nederlands percentage. In Valkenburg aan de Geul, Meerssen, en Gulpen-Wittem is ongeveer een vijfde van de woningen een sociale huurwoning, in Eijsden-Margraten slechts 12 procent.

Met name in de kernen Vaals, Meerssen en Valkenburg is een groot deel van de woningen in handen van een wooncorporatie.

Opvallend is ook dat in het Cadier en Keer, Mheer-Noorbeek, Gulpen, Vaals en Valkenburg (eveneens) relatief veel woningen het bezit zijn van 'overige' verhuurders (20% of meer).

Tabel 3.2.5 Koop / huur per kern (%) (2013)

	Koop- woning- gen	Huur- woning- gen	Huurwoningen		Eigendom onbekend
			In bezit woning- corporatie	In bezit overige verhuurders	
Gemeente Eijsden-Margraten	71	29	12	17	0
Eijsden	68	32	18	13	0
Gronsveld	77	23	10	14	0
Margraten	70	30	12	18	0
Cadier en Keer	69	30	10	21	0
Sint Geertruid	75	25	7	18	0
Mheer – Noorbeek	71	28	8	20	0
Gemeente Gulpen-Wittem	66	33	18	15	1
Gulpen	57	42	22	21	1
Wijlre	65	34	24	11	1
Eys	76	23	14	9	1
Wittem	69	29	16	13	1
Mechelen	67	32	16	16	0
Epen	73	26	12	14	1
Slenaken	82	17	5	12	1
Gemeente Meerssen	69	31	19	12	0
Meerssen	56	43	31	13	0
Ulestraten	78	21	8	13	0
Bunde	77	23	12	11	1
Geulle	78	22	9	13	0
Gemeente Vaals	45	53	31	22	2
Vijlen-Lemiers	65	34	17	16	1
Vaals	39	59	35	24	2
Gemeente Valkenburg aan de Geul	60	39	20	19	1
Valkenburg	47	52	26	26	1
Houthem - Sint Gerlach	68	31	14	18	1
Schin op Geul	75	24	12	13	1
Sibbe	73	26	12	14	1
Berg en Terblijt	75	24	16	8	1
Limburg	60	40	*	*	1
Nederland	56	43	31	12	1

* Gegevens ontbreken; Bron: CBS Statline

3.2.2 Sociale situatie: leefbaarheid buurt, sociale cohesie en eenzaamheid

Naast de financiële situatie is de sociale situatie eveneens van invloed op de kans dat een persoon in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken. Indicatoren die de sociale situatie van een inwoner kunnen meten zijn de kwaliteit van de woonomgeving en de mate van ervaren eenzaamheid door een inwoner.

Kwaliteit woonomgeving: veiligheid en sociale cohesie

Iedere 2 jaar wordt er in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een meting naar de leefbaarheid gedaan middels de Leefbaarometer. De Leefbaarometer biedt inzicht in de leefbaarheidssituatie in alle wijken en buurten in Nederland. Leefbaarheid is gedefinieerd als 'de mate waarin de leefomgeving aansluit bij de voorwaarden en behoeften die er door de mens aan worden gesteld. De leefbaarheidsituatie wordt met behulp van zo'n 50 indicatoren berekend. Deze indicatoren zijn verder te verdelen in de volgende onderliggende dimensies:

- woningvoorraad,
- publieke ruimte,
- voorzieningen,
- bevolkingssamenstelling (sociaal/economisch),
- levensopbouw en sociale samenhang van de bevolking,
- overlast en onveiligheid.

In tabel 3.2.6 op de volgende pagina is de leefbaarheidsscore per kern te zien. De Leefbaarometer is een landelijk onderzoek. Iedere wijk c.q. kern die deelneemt aan het Leefbaarometer krijgt een totaalscore. Voor deze totaalscore wordt gebruik gemaakt van 49 (voornamelijk) objectieve indicatoren (kenmerken van de woonomgeving). De totaalscores kunnen uiteen lopen van zeer negatief tot uiterst positief. Eveneens zijn de deelscores voor 'sociale samenhang'⁵ en 'veiligheid'⁶ weergegeven. De deelscores geven aan of een kern beter of slechter scoort dan het landelijk gemiddelde. De deelscore kan een waarde tussen -50 (een grote negatieve afwijking) en +50 (een grote positieve afwijking) aannemen.

Uit de tabel op de volgende pagina blijkt dat de leefbaarheid in alle vijf gemeentes van regio Heuvelland zeer positief is. In de kern Slenaken zelfs uiterst positief. In de kern Vaals is de leefbaarheid het minst goed. Desondanks wordt ook de beoordeling 'positief' behaald.

Een blik op de deelscores laat zien dat de sociale samenhang in gemeente Gulpen-Witterm het slechtst is. De sociale samenhang is in Gulpen-Witterm desondanks hoger dan gemiddeld in Nederland. Met name in Gulpen is de betrokkenheid van de bewoners klein.

In de andere vier kernen ligt de sociale samenhang eveneens boven het Nederlands gemiddelde. De verschillen tussen de kernen onderling zijn echter groot. Kernen met de laagste score voor sociale samenhang zijn Sint Geertruid, Sibbe, Eijsden en Bunde.

Met de veiligheid staat het goed in regio Heuvelland. Overal (ook in alle kernen afzonderlijk) wordt ver boven het Nederlands gemiddelde gescoord.

---

⁵ Sociale samenhang is berekend aan de hand van de volgende items: Dominantie middelbare paren zonder kinderen, dominantie jonge paren zonder kinderen, dominantie oudere paren zonder kinderen, dominantie jong alleenstaand, dominantie middelbaar alleenstaand, aandeel ouderen, aandeel gezinnen met kinderen, homogeniteit gezinnen met oudere kinderen, homogeniteit gezinnen met jonge kinderen, dominantie eigenaar bewoners en verhuizingen (mutatiegraad)

⁶ Veiligheid is berekend aan de hand van de volgende items: vernielingen, verstoring openbare orde, geweldsmisdrijven, diefstal uit de auto en overlast

Tabel 3.2.6 Leefbaarheid per kern (2012)

	Totaalscore Leefbaarometer	Score sociale samenhang	Score Veiligheid
Gemeente Eijsden-Margraten	Zeer positief	8	34
Eijsden	Zeer positief	-1	35
Gronsveld	Zeer positief	9	29
Margraten	Zeer positief	16	34
Cadier en Keer	Zeer positief	26	35
Sint Geertruid	Zeer positief	-5	31
Mheer – Noorbeek	Zeer positief	1	35
Gemeente Gulpen-Wittem	Zeer positief	4	42
Gulpen	Zeer positief	-11	40
Wijlre	Zeer positief	10	43
Eys	Zeer positief	21	43
Wittem	Zeer positief	1	41
Mechelen	Zeer positief	6	40
Epen	Zeer positief	17	42
Slenaken	Uiterst positief	24	46
Gemeente Meerssen	Zeer positief	9	32
Meerssen	Zeer positief	12	27
Ulestraten	Zeer positief	14	38
Bunde	Zeer positief	-1	32
Geulle	Zeer positief	15	35
Gemeente Vaals	Zeer positief	15	34
Vijlen-Lemiers	Zeer positief	13	38
Vaals	Positief	15	32
Gemeente Valkenburg aan de Geul	Zeer positief	10	26
Valkenburg	Zeer positief	10	24
Houthem - Sint Gerlach	Zeer positief	30	30
Schin op Geul	Zeer positief	12	28
Sibbe	Zeer positief	-9	33
Berg en Terblijt	Zeer positief	6	27
Limburg	*	*	*
Nederland	*	0	0

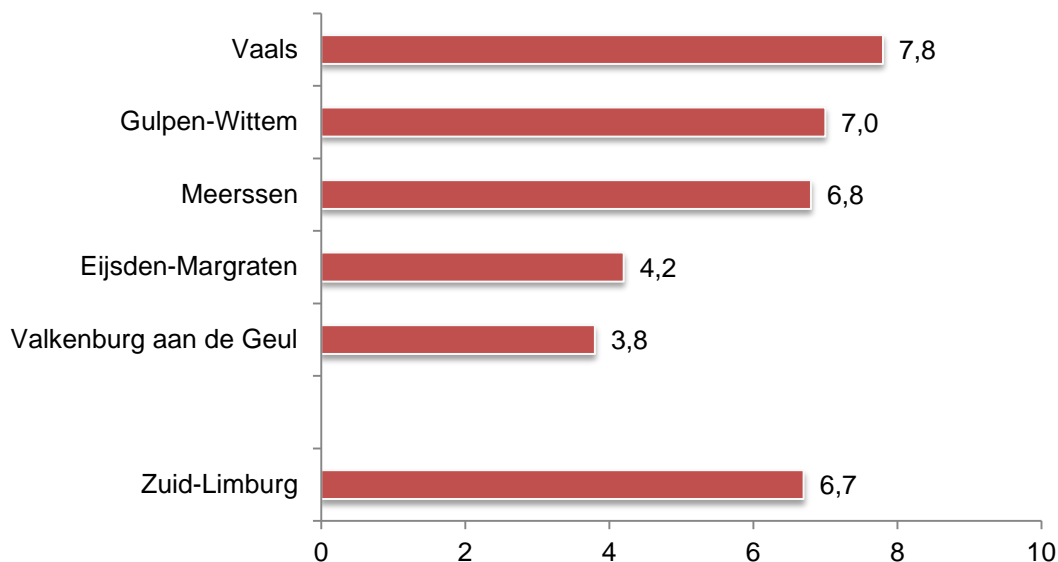
* Gegevens ontbreken

Bron: Leefbaarometer, 2012

Eenzaamheid

Naast de kwaliteit van de woonomgeving wordt de sociale situatie van een persoon eveneens bepaald door de mate van persoonlijke contacten. Een persoon die weinig contacten heeft, kan zich eenzaam voelen. Eenzaamheid wordt gedefinieerd als het negatief ervaren verschil tussen de kwaliteit van relaties die men onderhoudt en de relaties die men voor zichzelf zou wensen.

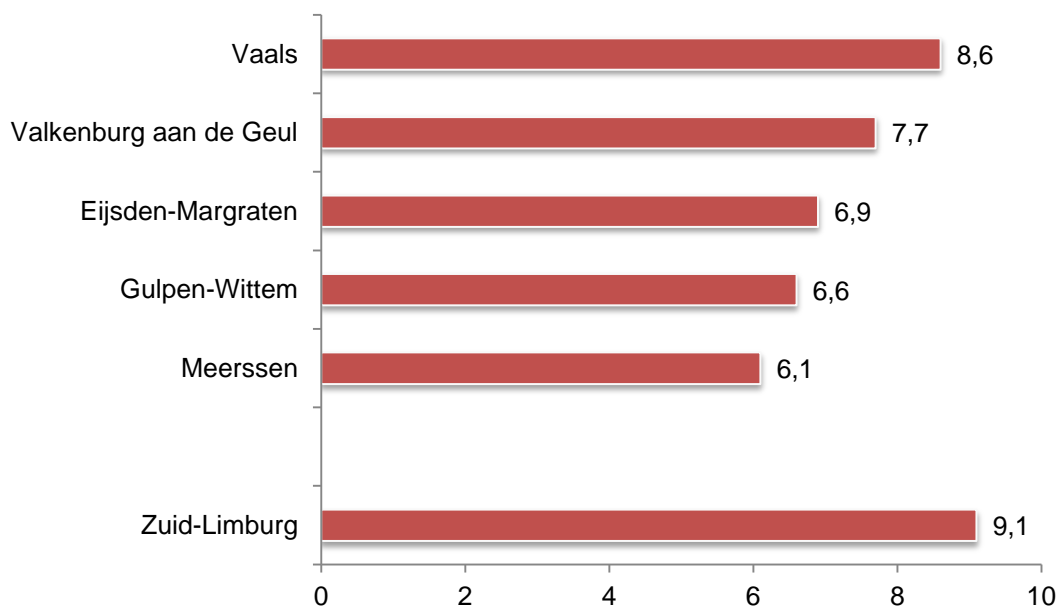
Eenzaamheid komt vrij veel voor, met name in Vaals (zie figuren 3.2.7a en 3.2.7b).

Figuur 3.2.7a Eenzaamheid (ernstig – zeer ernstig) onder 17-64 jarigen (%) (2010)

* Landelijke gegevens ontbreken

Bron: GGD Zuid Limburg: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010

Figuur 3.2.7b Eenzaamheid (ernstig – zeer ernstig) onder 55-plussers (%) (2010)

* Landelijke gegevens ontbreken

Bron: GGD Zuid Limburg: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010

In vergelijking tot de hele regio Zuid-Limburg komt eenzaamheid onder 17 tot 65 jarigen vrij veel voor in Vaals, Gulpen-Wittem en Meerssen. Respectievelijk 8, 7 en 7 procent voelt zich ernstig tot zeer ernstig eenzaam. In Eijsden-Margaten en Valkenburg aan de Geul ligt dit percentage op 4.

Kijken we naar de 55-plussers dan valt op dat in alle vijf gemeenten procentueel minder eenzamen wonen dan in de hele regio Zuid-Limburg. In Vaals is 9 procent van de 55-plussers (zeer) ernstig eenzaam, in Valkenburg aan de Geul 8 procent en in Eijsden-Margraten en Gulpen-Wittem 7 procent. In Meerssen wonen verhoudingsgewijs de minste eenzame 55-plussers (6%).

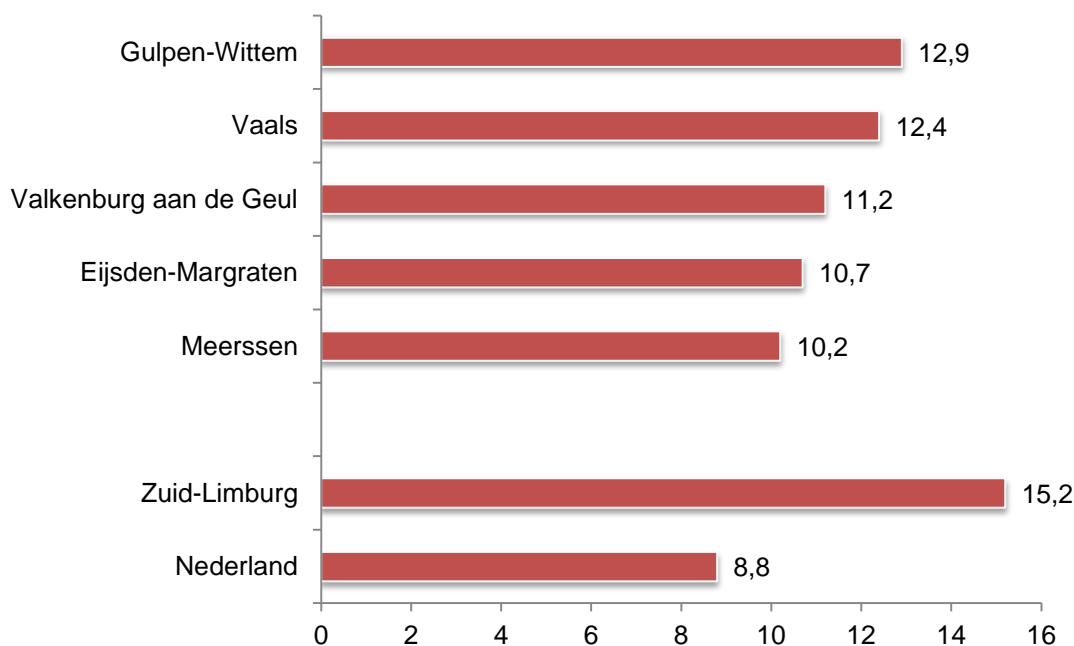
Helaas zijn er geen gegevens op kernniveau beschikbaar over de mate van eenzaamheid van de inwoners.

3.2.3 Gezondheid

Zoals in de inleiding is beschreven is de definitie van een kwetsbaar persoon, iemand die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie. Niet zelfredzaam is iemand wanneer deze niet zelfstandig (niet op eigen kracht) of niet met behulp van zijn omgeving (eigen sociale netwerk) actief kan meedoen in de samenleving of onvoldoende draagkracht heeft om de daarvoor benodigde voorziening(en) aan te schaffen. Om zelfredzaam te zijn moet je dus het lichamelijke en geestelijke vermogen hebben om voorzieningen te treffen dan wel te laten treffen die deelname aan het normale maatschappelijke verkeer mogelijk maken.

Uit de Gezondheidsmonitor van de GGD uit 2010 blijkt dat een groot deel van de inwoners uit regio Heuvelland zijn of haar eigen gezondheid als goed tot zeer goed ervaart. Desondanks ervaart tussen de 10 en 13 procent van de 17-64 jarige inwoners een (zeer) slechte gezondheid of één die typeert kan worden als 'gaat wel' (zie figuur 3.2.8a). Dit is meer dan het landelijk gemiddelde. In Gulpen-Wittem hebben verhoudingsgewijs de meeste 17 tot 65 jarige inwoners een slechte gezondheid, in Meerssen de minste.

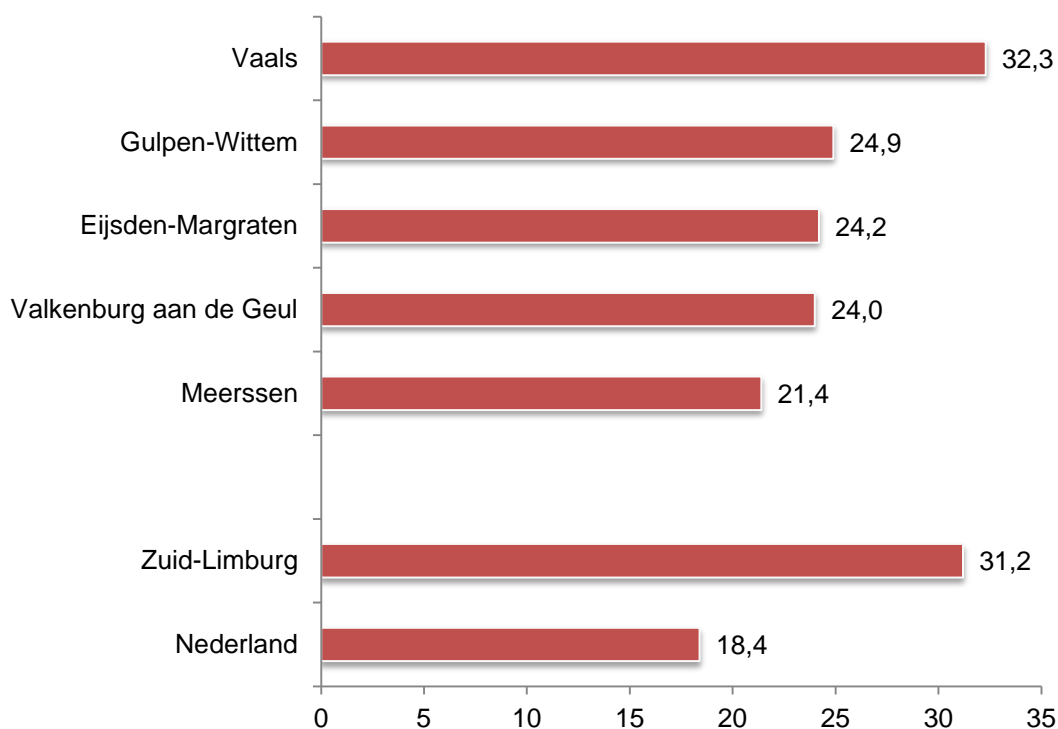
Helaas zijn deze cijfers niet op kernniveau beschikbaar.

Figuur 3.2.8a Percentage 17-64 jarigen dat gezondheid als gaat wel - zeer slecht ervaart (%) (2010)

Bron: GGD Zuid Limburg: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010

Kijken we naar de gezondheid van 55-plussers, dan blijkt dat landelijk gezien 18 procent een (zeer) slechte gezondheid heeft of één die typeert kan worden als 'gaat wel' (zie figuur 3.2.8b). In alle vijf gemeenten van regio Heuvelland ligt dit percentage hoger. In Vaals heeft maar liefst een derde van de 55-plussers een (zeer) slechte gezondheid of één die typeert kan worden als 'gaat wel'. In Gulpen-Wittem, Eijsden-Margraten en Valkenburg aan de Geul ligt dit percentage ongeveer op een kwart.

Figuur 3.2.8b Percentage 55-plussers dat gezondheid als gaat wel - zeer slecht ervaart (%) (2010)

Bron: GGD Zuid Limburg: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010

4. Conclusies

.....

Het doel van dit onderzoek was om in kaart te brengen in welke mate zich in verschillende gemeenten en kernen van regio Heuvelland kwetsbare groepen bevinden. Een kwetsbaar persoon is iemand die niet zelfredzaam is en daardoor niet in staat tot maatschappelijke participatie.

Met de resultaten van dit onderzoek kan het samenwerkingsverband Heuvelland (Centre Céramique, Trajekt en ROC Leeuwenborgh) probleemgroepen definiëren en de gemeente informeren en bewust maken van de omvang van het probleem. De 'genomen foto' biedt input voor de te vervullen rol en de te bewandelen strategie ten aanzien van kwetsbare groepen.

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste bevindingen uit het onderzoek samengevat in conclusies.

Naar schatting wonen er in regio Heuvelland tussen 8.800 en 11.300 laaggeletterden. D.w.z. dat tussen de 12 en 16 procent van de volwassen inwoners in het werkgebied naar schatting laaggeletterd is. Deze mensen beschikken over onvoldoende vaardigheid om te kunnen omgaan met de lees- en schrijftaken in het dagelijks leven en op het werk. Ze hebben niet het niveau dat nodig is om in de kenniseconomie en de moderne westerse samenleving adequaat te functioneren.

Naast laaggeletterden is bekeken in welke mate regio Heuvelland te maken heeft met maatschappelijke kwetsbaren. Een persoon is maatschappelijk kwetsbaar als hij of zij in een kwetsbare situatie verkeert of dreigt te raken doordat deze persoon door verschillende problemen of oorzaken geconfronteerd wordt met achterstand en/of sociaal isolement.

4.1 Gemeentes met kleine kans op kwetsbare inwoners

- In Eijsden-Margraten en Meerssen is de kans op kwetsbare inwoners klein. In beide gemeenten wonen relatief gezien (in verhouding tot de andere gemeenten van regio Heuvelland en Limburg) zowel weinig laaggeletterden als weinig maatschappelijk kwetsbaren.
- Beide gemeenten worden gekenmerkt door een laag percentage laagopgeleiden, relatief weinig 45plussers (geldt niet voor Meerssen), laag percentage allochtonen (geldt niet voor het Centrum) en relatief weinig mensen die niet participeren op de arbeidsmarkt. Binnen gemeente Meerssen zullen verhoudingsgewijs de meeste laaggeletterden in de kernen Geulle en Meerssen wonen.
- Daarnaast is de financiële (inkomen en type woning) en sociale situatie (leefbaarheid woonomgeving) van de inwoners van deze twee gemeenten gunstig. In de kern Sint Geertruid is echter de sociale samenhang bovengemiddeld slecht. De kern Meerssen wordt gekenmerkt door relatief veel huishoudens die moeten rondkomen van een laag besteedbaar inkomen.
- De gezondheidssituatie van de inwoners van deze gemeentes is gunstiger dan gemiddeld in Zuid-Limburg. Indien het percentage inwoners met een slechte gezondheid desondanks vergeleken wordt met heel Nederland, hebben relatief veel inwoners te kampen met een slechte gezondheid.

4.2 Gemeentes met gemiddelde kans op kwetsbare inwoners

- Gulpen-Wittert wordt gekenmerkt door relatief veel laaggeletterden. Dit valt te verklaren vanuit het groot aantal ouderen en arbeidsongeschikten (vanwege inactiviteit is de kans op laaggeletterdheid groter). Met name in Slenaken en Gulpen zullen verhoudingsgewijs meer laaggeletterden wonen

- De kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners is in Gulpen-Wittem gemiddeld. Punt van zorg is echter de sociale samenhang in Gulpen. In deze kern is de betrokkenheid van de bewoners klein. Ander aandachtspunt is het aantal inwoners in de gemeente met een slechte gezondheid.
- In Valkenburg aan de Geul is de kans op maatschappelijke kwetsbare inwoners behoorlijk hoog. Dit heeft te maken met een minder gunstig financiële en sociale situatie. Maatschappelijke kwetsbaren zal je verhoudingsgewijs meer zien in de kernen Valkenburg, Houthem-Sint Gerlach en Schin op Geul.
- De gemeente scoort gemiddeld op laaggeletterdheid.

4.3 Gemeentes met grote kans op kwetsbare inwoners

- Vaals kan als potentieel kwetsbaar worden aangemerkt. In deze gemeente is een relatief grote kans op zowel taalachterstanden/laaggeletterdheid als maatschappelijke kwetsbaarheid. Vrijwel alle gemeten indicatoren (m.u.v. de leefbaarheid van de buurt) zijn beneden gemiddeld ten opzichte van de andere gemeentes en de gehele provincie. Dit is de meest zorgelijke gemeente. Naar schatting is tussen de 15 en 21 procent van de inwoners van Vaals laaggeletterd.
- De meerderheid van de kwetsbare groepen (zowel laaggeletterden als maatschappelijke kwetsbaren) zal naar alle waarschijnlijkheid in de kern Vaals wonen.

Geraadpleegde literatuur en bronnen

- Bohenn, E., Ceulemans, C., Van de Guchte, C., Kurvers, J. & Van Tendeloo, T. (2004). Laaggeletterd in de Lage Landen. Hoge prioriteit voor beleid. Den Haag: Nederlandse Taalunie
- Buisman, M. & Houtkoop, W. (2014). Laaggeletterdheid in kaart. 's-Hertogenbosch/Utrecht: ECBO
- CBS Statline
- Fouarge, D. Houtkoop, W. & Velden, R. van der (2011). Laaggeletterdheid in Nederland. 's-Hertogenbosch/Utrecht: ECBO
- GGD Zuid Limburg (2010) Een gezonde kijk op Valkenburg aan de Geul: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010
- GGD Zuid Limburg (2010) Een gezonde kijk op Vaals: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010
- GGD Zuid Limburg (2010) Een gezonde kijk op Meerssen: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010
- GGD Zuid Limburg (2010) Een gezonde kijk op Eijsden-Margraten: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010
- GGD Zuid Limburg (2010) Een gezonde kijk op Gulpen-Wittern: Regionale Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2010
- PIAAC (2013). Kernvaardigheden voor werk en leven: resultaten van de Nederlandse survey 2012
- Rijksoverheid (2012) Leefbaarometer
- Toelichting indicatoren Kerncijfers Wijken en Buurten, CBS. Beschikbaar via <http://download.cbs.nl/regionale-kaarten/2013-toelichting-variabelen-kwb-2003-2012-versie-2013-04-04.pdf>
- UWV (2012)
- Van Deursen, A.J.A.M. & Van Dijk, J.A.G.M. (2012). Trendrapport internetgebruik 2012. Een Nederlands en Europees perspectief. Enschede: Universiteit Twente.
- Vos, M., De Vries, M. & Duvekot, C. (2007) Handreiking Wmo en laaggeletterdheid. Tips hoe gemeenten aandacht aan laaggeletterde burgers kunnen besteden in hun Wmo-beleid.
- WMO voorzieningenbeleid. Beschikbaar via http://www.invoeringwmo.nl/sites/default/files/Bronckhorst_Einddocument_Definities%20kwetsbare%20burgers.pdf

Bijlage

Buurtindeling

Gemeente Eijsden-Margraten

Eijsden

- Eijsden-Breust
- Mariadorp-Beezepool
- Withuis-Stationsstraat
- Mesch
- Oost
- Maarland
- Verspreide huizen

Gronsveld

- Gronsveld
- Rijckholt

Margraten

- Margraten
- Termaar
- Groot- en Klein-Welsden
- 't Rooth
- Scheulder
- Gasthuis-Wolfshuis

Cadier en Keer

- Cadier
- Sint Antoniusbank
- Berg
- Bemelen
- Honthem
- Verspreide huizen

Sint Geertruid

- Sint Geertruid
- Eckelrade
- Herkenrade
- Moerslag-Libeeek
- Bruisterbosch
- Verspreide huizen

Mheer – Noorbeek

- Mheer
- Banholt
- Noorbeek
- Terlinden

- Bergenhuizen en Schey
- Hoogcruts
- Verspreide huizen

Gemeente Gulpen-Wittem

Gulpen

- Gulpen
- Ingber-De Hut
- Euverem, Pesaken, Billinguizen & Water
- Reijmerstok
- Verspreide huizen

Wijlre

- Wijlre
- Etenaken
- Stokhem-Beertsenhoven
- Elkenrade
- Verspreide huizen

Eys

- Eys-Overeys
- Trintelen
- Eyserheide
- Verspreide huizen

Wittem

- Partij-Wittem
- Wahlwiller
- Nijswiller
- Verspreide huizen

Mechelen

- Mechelen
- Hilleslagen
- Schweiberg-Dal
- Verspreide huizen

Epen

- Epen
- Eperheide
- Verspreide huizen

Slenaken

- Slenaken
- Heijenrade
- Beutenaken
- Schilberg-Hoogcruts

Gemeente Meerssen

Meerssen

- Meerssen
- Rothem
- Weert
- Raar
- Verspreide huizen

Ulestraten

- Ulestraten
- Verspreide huizen

Bunde

- Bunde
- Kasen

Geulle

- Geulle
- Hussenberg met Sniijdersberg
- Hulsen-Oostbroek
- Moorveld
- Brommelen-Westbroek

Gemeente Vaals

Vijlen-Lemiers

- Vijlen
- Mamelis
- Harles
- Lemiers
- Holset
- Raren
- Wolfhaag
- Verspreide huizen Cottessen-Camerig

Vaals

- Vaals

Gemeente Valkenburg aan de Geul

Valkenburg

- Valkenburg
- Broekhem-Plenkert
- Stoeper
- Emmaberg
- De Heek (gedeeltelijk)

Houthem - Sint Gerlach

- Sint Gerlach

- Vroenhof
- Strabeek
- Verspreide huizen

Schin op Geul

- Schin op Geul-Strucht
- Schoonbron
- Oud-Valkenburg
- Walem
- Verspreide huizen

Sibbe

- Sibbe
- IJzeren & Heerstraat

Berg en Terblijt

- Berg
- Terblijt
- Vilt